

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

**VYBRANÁ TVORBA OLGY ČERNÉ VE VOLNOČASOVÉ
VÝCHOVĚ KE ČTENÁŘSTVÍ**

Autor práce: Šárka Málková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika volného času (PS)

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Datum: 21. března 2022

.....

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Heleně Zbudilové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Děkuji také vedoucí programu Oratoř v Salesiánském středisku v Českých Budějovicích Mgr. Zuzaně Urbanové, paní vychovatelce Soně Semmelbauerové ze Základní školy Jana Husa v Písku za umožnění ověření pracovních listů, paní Ing. Olze Černé za ochotné zodpovězení mých otázek a své rodině za podporu při studiu.

ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1 ŽIVOTOPIS OLGY ČERNÉ	8
1.2 TVORBA PRO DĚTI.....	9
1.2.1 Kouzelná baterka (1. vydání 2003, reedice 2012)	9
1.2.2 Poklad starého brouka (1. vydání 2007).....	10
1.2.3 Jitka a kytky (1. vydání 2010)	11
1.2.4 Z domu a zahrady (1. vydání 2011).....	12
1.2.5 Klárka a 11 babiček (1. vydání 2015).....	13
1.2.6 Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena (1. vydání 2017).....	15
1.2.7 To je Praha (1. vydání 2015).....	15
1.3 TVORBA (POPULÁRNĚ) NAUČNÁ	16
1.3.1 To je M. Šašek (1. vydání 2014)	16
1.3.2 Čtení není žádná nuda (1.vydání 2014, nakladatelství Portál).....	18
1.3.3 Jinde (1. vydání 2016)	18
1.4 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST.....	19
1.5 OBLÍBENÉ LITERÁRNÍ ŽÁNRY	19
1.5.1 Literatura pro děti a mládež („dětská literatura“)	19
1.5.2 Pohádka („báchorka“)	20
1.5.3 Naučná literatura	21
1.6 CHARAKTERISTIKA CÍLOVÝCH SKUPIN	21
1.6.1 Předškolní věk	21
1.6.2 Raný školní věk.....	22
1.7 METODY PRÁCE S TEXTEM.....	22
1.7.1 Metoda ANO x NE.....	22
1.7.2 Klíčová slova.....	22
1.7.3 Zpřeházené věty	23
1.7.4 Metoda pětílístku.....	23
2 PRAKTICKÁ ČÁST	24
2.1 CHARAKTERISTIKA ZAŘÍZENÍ.....	24
2.1.1 Salesiánské středisko mládeže.....	24
2.1.2 Školní družina	24
2.2 PŘÍPRAVA NA ODPOLEDNE S KNIHOU.....	24
2.2.1 Příprava na odpoledne 1	24
2.2.2 Příprava na odpoledne 2	26
2.2.3 Příprava na odpoledne 3	28
2.3 PRŮBĚH ODPOLEDNE S KNIHOU.....	29
2.3.1 Odpoledne v Salesiánském středisku	30
2.3.2 Odpoledne ve školní družině	30

2.4 PRACOVNÍ LISTY	31
2.4.1 Charakteristika pracovních listů	31
2.4.2 Řešení pracovních listů	32
ZÁVĚR	33
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	34
SEZNAM ZKRATEK	38
SEZNAM PŘÍLOH.....	39
PŘÍLOHY	40
ABSTRAKT	51
ABSTRACT.....	52

ÚVOD

Pomocí knih se předává nejen veškeré vědění, ale také kultura už po staletí. Četba hraje významnou roli v životě každého z nás již od útlého věku. Všechny děti si už od mala knihy prohlížejí, proto je důležité, aby jim rodiče byli nápomocni. Rodina je totiž nejdůležitějším a nejsilnějším činitelem ovlivňujícím formování osobnosti. Vztah, který si čtenář ke knihám v dětství vytvoří, ovlivní celý jeho život. Kniha přináší nejen nové informace, ale také pomáhá lidem, zvláště pak malým dětem rozvíjet představivost, prohlubovat slovní zásobu, osvojit si gramatiku a zlepšovat vyjadřovací schopnosti v mluveném i psaném projevu. Malé děti se mohou identifikovat s hrdinou a záporným postavám nepřejí. Ať člověk čte jakýkoliv příběh, musí si podvědomě představit, jak určitý hrdina vypadá a zkouší předpovídat, jak bude příběh zřejmě pokračovat. Pomocí čtení lidé zapomínají na starosti všedních dní a ubírají se do světa fantazie. Kniha je může svými příběhy inspirovat v jejich reálném životě.

V dnešní době se však lidé, zvláště mladší generace, čtením knih už tolik nezabývají. Spíše se podívají na film v televizi nebo surfují na internetu a tak pasivně tráví svůj volný čas. Četba knih by měla být brána jako jedna z možností, jak trávit volný čas aktivně, proto by k tomu rodiče měli své děti vést. Je důležité, aby jim četli a četli si i sami, protože děti je berou jako svůj vzor a napodobují je. Později by měli vést děti k četbě i učitelé v mateřských školách a v prvních ročnících základní školy. Je vhodnější nedávat dětem za úkol přečíst určitou knihu, o které si myslí, že je pro ně přínosná, ale dávat jim možnost výběru, aby děti četly, co je baví a těší, z čeho mají radost. Aby se četba nestala povinností, ale spíše zábavou. Vzbudit zájem může pedagog například naznačením děje.

Moje bakalářská práce se jmenuje *Vybraná tvorba Olgy Černé ve volnočasové výchově ke čtenářství*. Hlavním cílem práce je představit autorku a její literární díla a vybrat z nich ta, která považuji za nejvíce vhodná pro výchovu ke čtenářství. K nim budou vypracovány pracovní listy, které budou ověřeny v praxi.

Pro práci byla vybrána tři díla. Důvodem výběru těchto děl jsou témata, která cílová skupina nejvíce prožívá nebo je vhodné je v tomto věku rozvíjet, například nemoc, přátelství, zodpovědnost, pomoc a fantazie. Hlavní postavy v příbězích zažívají dobrodružství, radosti a strasti, které musí vyřešit a něco se při tom naučit. Jedná se o díla *Kouzelná baterka*, *Poklad starého brouka* a *Jitka a kytky*.

Práce obsahuje dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se práce bude zabývat životopisem autorky, budou představena a analyzována její díla vhodná pro děti a mládež a autorčina populárně naučná tvorba. Nebude opomenuto ani představení cílových skupin, pro které mohou její hlavní díla být vhodná a přínosná. Dále budou popsány vybrané metody vhodné pro práci s textem vybraných děl a jejich úryvky.

V praktické části budou obsaženy návrhy příprav pro práci s pracovními listy, které jsou didaktickou pomůckou v literární výchově pro práci pedagoga volného času například ve školní družině. V závěru praktické části budou pracovní listy a práce s dětmi reflektovány z hlediska jejich přínosu a zájmu dané věkové skupiny. K práci budou přiloženy ukázky vyplněných pracovních listů.

Přípravy a listy budou připraveny tak, aby byly využitelné i pro pedagogy bez předchozích zkušeností s literární výchovou. Ověření proběhne ve školní družině na Základní škole Jana Husa v Písku a v Salesiánském středisku mládeže v Českých Budějovicích. V obou těchto organizacích jsem již dříve působila v rámci školní praxe.

Věřím, že má bakalářská práce bude přínosná nejen pro mne samotnou, ale že bude také případnou inspirací pro pedagogy, kteří se chtějí zabývat literární výchovou u dětí předškolního či mladšího školního věku ve volném čase.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 ŽIVOTOPIS OLGY ČERNÉ

Současná česká spisovatelka Olga Černá se narodila 3. února 1964 v Praze.¹ Po absolvování Gymnázia v Říčanech vystudovala Vysokou školu zemědělskou v Praze. Poté začala pracovat jako agronomka v zemědělství. Po mateřské dovolené se přesunula do laboratoře zemědělské stanice, kde se zabývala ověřováním klíčivosti travního osiva a tkáňové kultury.² V polovině 90. let pracovala v knihkupectví a od roku 2004 jako knihovnice v knihovně v Nadějkově v jižních Čechách.³ Zde s podporou úřadu práce a zastupitelstva obce rozšířila výpůjční dobu a zvelebila knihovnu. V knihovně se začaly pořádat programy pro děti, výstavy nebo besedy.⁴ V letech 2015 až 2016 byla zaměstnankyní kláštera v Milevsku jako hlavní průvodkyně, kde měla na starosti propagaci a organizaci prohlídek kláštera, kromě toho i výstavy, besedy, koncerty, klášterní obchůdek a další. Od roku 2017 působila jako knihovnice v městské knihovně v Táboře a v květnu roku 2021 se stala zastupující ředitelkou v této knihovně. Spisovatelka říká, že psaní knih je pro ni způsob jakým může porozumět světu i sobě samé. Podle svých slov neplánovala vydávat knihy, ale je ráda, když se někomu líbí a přečte si je. Ve svém volném čase se věnuje procházkám v lese, zahradě na samotě v Nadějkově, čtením knih a zajímá se o místní historii.⁵

V roce 2008 byla za svou práci a osvětový program pro dospělé oceněna v soutěži Knihovna roku pořádané Ministerstvem kultury České republiky.⁶

Prvním literárním dílem Olgy Černé byl sešit s básničkami a obrázky ze třetí třídy, který spolu s kamarádkou vytvořila pro svou oblíbenou učitelku, která ze školy odcházela.⁷ Některé z jejích povídek vyšly v časopise *Revolver Revue*.⁸

V 90. letech publikovala své první básnické texty pro děti v časopisech *Mateřidouška* a *Sluníčko*, poté spolupracovala s dalšími časopisy jako *Svět zvířat*, *Revolver Revue*, *Literární noviny*, *Host* nebo *kavárna A.F.F.A.* Její dosud jediná divadelní hra *O žlutém kopci* vznikla v roce 1990. V roce 2007 ji nastudoval režisér Ivo

¹ Národní pedagogická knihovna J. A. Komenského:[online].[cit. 2021-10-07].

Dostupné na WWW: <<https://katalog.npmk.cz/records/2c0fbc5c-0f81-446a-b74b-fa1ed01dd1d4>>

² ČERNÁ, O. Re: *Bakalářská práce* [elektronická pošta]. Message to: Šárka Málková. 19. října 2021 [cit. 2021-10-26]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.

³ ŠUBRTOVÁ, M. *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990-2010*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5692. s. 271

⁴ Olga Černá: Zajímavé knihy a časopisy jsou základem dobré knihovny, ale samy o sobě nestačí. *Bulletin SKIP*: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2019; Roč. 28, č. 3

⁵ ČERNÁ, O. Re: *Bakalářská práce* [elektronická pošta]. Message to: Šárka Málková. 19. října 2021 [cit. 2021-10-26]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.

⁶ Učitelké listy: Olga Černá: Čtení není žádná nuda. Náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení. *Učitelké listy* [online].].[cit. 2021-10-18]

Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelske-listy.cz/2014/12/olga-cerna-cteni-neni-zadna-nuda-namety.html>>

⁷ Olga Černá: Zajímavé knihy a časopisy jsou základem dobré knihovny, ale samy o sobě nestačí. *Bulletin SKIP*: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2019; Roč. 28, č. 3

⁸ Co čtou a čeho se bojí. *Děti a my: časopis pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajících profesí*. Praha: Avicenum, 2012. ISSN 0323-1879; Roč. 42, č. 3, s. 8–9

Šorman a uvedlo ji divadlo Na zábradlí.⁹ Od roku 2004 do roku 2014 psala blog na serveru *Respekt*, kde se zabývala tématy vesnické knihovny, příhodách ze vsi, cestách přes les nebo do města.¹⁰

Její aktivity také zahrnují pravidelnou účast na projektu LiStOVáNí, které má za cíl každý měsíc představit nové zajímavé knihy. Vybraná díla, jejich děj i jazyk autora jsou před publikem představována v podobě přibližně hodinového scénického čtení. Účinkující se pomocí rekvizit, kostýmů a hudby snaží na diváky přenést i atmosféru díla. Tento projekt funguje pod záštitou MŠMT.¹¹ Spisovatelka píše svůj blog, kde doporučuje zajímavé knihy nejen pro děti.¹² Je kmenovou autorkou nakladatelství Baobab, kde vydává knihy pro děti, z nichž některé byly oceněny Zlatou stuhou.¹³

Ve svých dílech se zabývá tématem dětské hry a fantazie. Její první a nejznámější vydaná kniha v nakladatelství Baobab se nazývá *Kouzelná baterka*. Toto dílo se umístilo v roce 2004 na 3. místě v kategorii Nejkrásnější české knihy roku pro děti a mládež. Dílo *Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena* se umístilo na 2. místě v kategorii Nejkrásnější české knihy roku 2017 a o rok později, v roce 2018, za toto dílo získala Zlatou stuhu v kategorii Beletrie pro mládež.¹⁴

1.2 TVORBA PRO DĚTI

1.2.1 Kouzelná baterka (1. vydání 2003, reedice 2012)¹⁵

V díle je zachyceno 7 krátkých příběhů psaných v er-formě, které jsou doplněny kolážemi ilustrátorky Michaely Kukovičové. Jejich hlavní postavou je malý, dobrosrdečný, statečný, ale nezbedný Franta. Ten bydlí se svou starostlivou maminkou a tatínkem, a kamarádí se zvědavým Pepou. Děj knihy se odehrává u Franty doma, v parku a na hřišti. Jazyk knihy je čtivý pro malé čtenáře, objevují se zde některé humorové výrazy a novotvary. Cílem díla je podporovat dětskou fantazii.

V prvním příběhu si Franta hrál v parku a dostal od kouzelného dědečka za odměnu malou kouzelnou baterku. Rozsvícená baterka oživí, na co se s ní posvítí. Ale je důležité, aby si Franta rozmyslel, na co s baterkou posvítí, protože o „oživlý předmět“ se musí postarat. Příběh začíná oživením pejska, kterého si sám vyrobil z různých odpadků a pojmenoval ho Petalík. Ten ho provází i dalšími dobrodružstvími. V druhém příběhu posvítí na peřinu Duchnouše, který mu vypráví příběhy na dobrou noc, aby lépe usnul, když zůstane doma sám. Další příběh je o Bořatech – botách, které oživí ze své

⁹ ŠUBRTOVÁ, M. *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990-2010*. s. 271

¹⁰ Olga Černá: Zajímavé knihy a časopisy jsou základem dobré knihovny, ale samy o sobě nestačí. *Bulletin SKIP: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR*, 2019; Roč. 28, č. 3

¹¹ Co je LiStOVáNí - LiStOVáNí. Knížky na jevišti - LiStOVáNí [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na WWW: <<https://www.listovani.cz/onas/co-je-listovani>>

¹² Blog :: Olga Černá. *Olga Černá* [online]. © 2017 Olga Černá. [cit. 2021-10-11]. Dostupné na WWW: <<https://olga-cerna2.webnode.cz/blog/>>

¹³ Olga Černá | Baobab. Baobab Books - české ilustrované knihy pro děti | Baobab [online]. [cit. 2021-10-07]. Dostupné na WWW: <<https://www.baobab-books.net/author/olga-cerna>>

¹⁴ Olga Černá životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-7]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/olga-cerna-4559>>

¹⁵ ČERNÁ, O. *Kouzelná baterka*. | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/kouzelná-baterka-14664>>

lenosti, aby mu skočily na nohy samy. Poté je daruje stařence v parku, kterou bolí nohy. Chce jí pomoci, aby mohla bezbolestně chodit, kde se jí jen zachce. S kamarádem Pepou díky baterce oživil chomáček vlasů, jež pojmenovali Vlasátko. Pomocí něho vytáhnou z pod postele zapadlé autíčko a holčičce pomocí svých dlouhých nohou pomůže dostat z kanálu míček. Poté si holčička Vlasátko nechá jako domácí zvířátko. V neposlední řadě omylem oživí pařez, který ho zachrání před kluky, kteří mu chtějí baterku sebrat. Oživlý pařez řečený Korkodýl nakonec zůstane na hřišti, kde vozí děti. V dalším příběhu onemocní tatínek, a když mu Franta nese čaj s citronem, posvítí na vitamíny. Ty se rozskáčou po pokoji, ale Franta otevře okno a ptáci vitamíny sezobají až na jeden, s nímž hrají Člověče, nezlob se. V poslední řadě přijde na svět bublifuková bublina Bubluch, který unese pejska Petalíka. Nakonec se jim ho podaří zachránit, protože po Bubluchovi hodí kouzelnou baterku a Bubluch praskne. Baterka se tím ale rozbije a už není kouzelná.

Recenze od učitelky a autorky knih pro děti Mileny Šubrtové:

Kouzelná baterka vychází z autorské pohádky, jenž je založena na kouzelné rekvizitě, která vnáší fantastický prvek do reálně vyobrazeného prostředí. Harmonické vztahy a dětská touha po společnosti a přátelství jsou hybatelem tohoto ztělesňovacího procesu. Černé se daří nastínit dětské myšlení v krátkých textech a dílo tak získává psychologickou přesvědčivost. Pohádkový zákon podmiňuje životadárná schopnost baterky, a tak příběh přesahuje v didaktickou výzvu a to, že dítě musí za své výtvořky převzít zodpovědnost. Završením herního principu v knize je výtvarná tvorba Michaely Kukovičkové. Jsou to především koláže ze starých tapet, časopisů, textilií a jiných materiálů, které mají zajímavou strukturu a zachovávají tvarovou jednoduchost. Kniha vlastní i přílohu nazvanou Pod Kloboukem, která funguje na principu starých dětských „promítaček“ s animací vlastních obrázků.¹⁶ Kniha vznikla na žádost ilustrátorky knihy, která žádala po Černé text k večerníčkům do televize, ale k realizaci v televizi nakonec nedošlo.¹⁷ Olga Černá texty ke Kouzelné baterce nabídla do časopisu *Baoplán* vydávaného nakladatelstvím Baobab.¹⁸

Čtenářům se kniha velmi líbí, připadá jim velice zábavná a nápaditá, vyzdvihují originální text a kouzlo knihy.¹⁹

1.2.2 Poklad starého brouka (1. vydání 2007)²⁰

Dílo obsahuje 7 krátkých příběhů, psaných er-formou, které doplňují ilustrace Alžběty Skálové. Hlavní postavou příběhů je zvidavá, ale znuřená Julča, která jede na prázdniny ke své hodné tetičce na vesnici u lesa. S tetičkou les navštěvují a na Julču v něm čekají různá dobrodružství. Cílem díla je předat čtenářům myšlenku, že si máme

¹⁶ ŠUBRTOVÁ, M. *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990-2010*. s. 272

¹⁷ Olga Černá: Zajímavé knihy a časopisy jsou základem dobré knihovny, ale samy o sobě nestačí. *Bulletin SKIP: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR*, 2019; Roč. 28, č. 3

¹⁸ ŠUBRTOVÁ, M. *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990-2010*. s. 272

¹⁹ Kouzelná baterka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008

[cit. 2021-11-20]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/kouzelná-baterka-14664>>

²⁰ Poklad starého brouka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008

[cit. 2021-11-21]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/poklad-stareho-brouka-14663>>

pomáhat. Kromě toho odhaluje taje přírody a inspiruje k zábavě, kterou mohou čtenáři o prázdninách zažít.

O prázdninách se Julča nudí a tak se spolu s tetičkou vypraví do lesa na borůvky. Tetička Julče poradí, aby postavila domeček z mechu a dalších lesních přírodnin, který její maminka také stavěla, když byla malá. Domeček má sloužit trpaslíkům, kteří se do něho nastěhují. Do domečku se namísto trpaslíků nastěhuje brouk Ivan Poustevník, který s Julčou domeček vymění za část svého pokladu – čarovný kamínek, pomocí něhož se má začít něco dít. Poprvé potká mravence, který se ztratil, a tak mu pomůže najít cestu do jeho mraveniště. Pavoučice Julče ukáže, jaké krásné pavučiny umí uplést. Housence, kterou Julča potká, je zima a tak ji zabalí do novin, aby se trochu ohřála, a z housenky se vyklubou motýl. Julča pozná na své dobrodružné cestě ještěrku, které odpadl ocásek a je smutná. Julča jí pomůže vyrobit nový, tak aby se podobal tomu původnímu. Než však vyrobí ocásek, který by ještěrce držel, doroste jí nový. Poznává mūru, která létá až na měsíc a blechu, která staví přehradu. Díky kamínku Julča potkala tyto kamarády, ale když kamínek z kapsy vyndá, všechno se vrátí zpátky.

Následuje recenze od Mileny Šubrtové:

Autorka v sedmi kapitolách popisuje téma pomoci zvířecímu outsiderovi. Od ostatních děl autorky se odlišuje tím, že aspekt řešení problému zvířecího outsidera a zásah hrdinky, je aktivizací a impulzem pro vlastní činnost. Příběh se odehrává v době prázdnin, tedy v čase volném a bezstarostném. Hrdinka knihy se cítí osamělá a bezradná, proto potřebuje zábavu. Postupně pozorněji poznává přírodu, kde nalézá poklad v podobě přátelství. Nalézá činnosti, které se pro ni stávají atraktivní, ale dříve je považovala za nudné. Kniha nabývá významu opakujícího se mezigeneračního pojítka díky hře, kterou jako malá hrála i její maminka. Na začátku musel hlavní hrdinka ke hře pobízet dospělý, na konci knihy se hra stává spontánní a přirozenou aktivitou. Kniha obsahuje návodný charakter, který má motivační funkci. Ilustrátorkou knihy je Alžběta Skálová, ta se snaží dětského čtenáře zaujmout zrakovými a hmatovými podněty. Kniha má pod přebalem povrch, který vyvolává představu tajemna.²¹

Dílo čtenáře nadchlo fantazijními prvky, svou pestrostí a tématem stavění domečků, které je pro ně atraktivní i v pozdějším věku.²²

1.2.3 Jitka a kytka (1. vydání 2010)²³

Dílo obsahuje krátký příběh psaný er-formou a častými dialogy, který doplňují ilustrace Michaely Kukovičové. Hlavní postavou příběhu je zvědavá, znuděná a nemocná Jitka. Účelem díla je podporovat dětskou fantazii a představivost.

Jitka má vysoké horečky, proto tráví čas v posteli a její starostlivá maminka se o ní stará. Jednoho dne uvidí za postelí malou nitku. Jitka ji pozoruje, jak vyrůstá. Nejprve

²¹ ŠUBRTOVÁ, M. *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990-2010*. s 274–275

²² Poklad starého brouka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/poklad-stareho-brouka-14663>>

²³ Jitka a kytka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021.10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/jitka-a-kytka-80469>>

nitka vystrčí lístky. Když přijde maminka s čajem, myslí si, že si Jitka maluje na zeď. Jitce je líto, že nevidí z okna na ulici, co se tam děje, a tak jí nitka nastaví list, jenž funguje jako zrcátko. Jitka s ním natáčí a dívá se ven. Uvidí paní s malým psem, popelářské auto a cvičícího černocho. Když sklopí zrcátko zpátky do pokoje, pouští prasátka po stropě. Při pohledu do zrcátka uvidí, že je neučesaná, ale hřeben má na stole. Nitka roste a už se z ní stává kytka a tak je dost velká, aby Jitce hřeben podala. Kytka se stává Jitčinou přítelkyní. Jak kytka dozrává, vyrostou jí červené květy, z nichž vyrůstají lusky. Jitka lusky utrhl. Uvnitř jsou hrášky, ale mají různé barvy. Když Jitka sní poslední plody kytky, vstává uzdravená z postele. Kytka poté zůstává na zdi pouze namalovaná.

Recenze Mileny Šubrtové:

Text, který je psán velmi krátce, se inspirovuje každodenností, kterou autorka rozvíjí fantazijním prvem, což nabádá k dětské hře, do které adresáta vtahuje. Příběh čerpá ze situace, kterou zná každé dítě a vyvolává atmosféru s fantazijními představami. Vyrůstající květina za postelí se stává přítelkyní a zahání tak pocit osamělosti. Koláže ilustrátorky místy zaujímají i vypravěčskou funkci. Ilustrace a hravé koláže vedou čtenáře ke konkretizování představ, ale i čtenářova fantazie má vlastní prostor.²⁴

Čtenáři knihu mají v oblibě díky své myšlence i zpracování krátkého příběhu. Chválí ilustrace Michaely Kukovičové, které příběh dokreslují.²⁵

1.2.4 Z domu a zahrady (1. vydání 2011)²⁶

Dílo obsahuje 7 krátkých kapitol psaných er-formou, které doplňují ilustrace Evy Wolfové. Hlavní postavou příběhu jsou zvědaví sourozenci Hanka a Matěj, kteří zažívají doma a na zahradě různé příhody. V některých z nich figurují i jejich starostliví rodiče. Cílem díla je ukázat čtenářům každodenní život, který se stává neobyčejným díky fantazijním prvkům. Dodává náměty na každodenní rukodělné činnosti.

V první kapitole najde Matěj nad postelí prasklinu, ze které ho chodí navštěvovat zvíře, které se stává jeho kamarádem. Jeho sestra Hana chce taky takové zvířátko, ale svou prasklinu na stěně nemá a tak ji tam Matěj domaluje. Hanino nové zvířátko se skamarádí s Matějovým. Zvířátka se spolu schovávají do nakreslené praskliny, ale chodí Hanku a Matěje navštěvovat. Kapitola Tykev se odehrává na zahradě, kde si děti vypěstují obrovskou tykev, ve které chtějí bydlet, ale v noci se tam samy bojí a tak se vrátí domů a v obrovské tykvi nechávají bydlet menší tykve. V další kapitole Černá kulička děti nacházejí kuličku, kterou se marně snaží umýt, aby nebyla černá. Zkusí kuličku dát drakovi na točitých schodech do tlamy. Drak kuličku slupne a kulička vyjede na konci točitých schodů očištěná. Když mu ji zkusí dát znovu do tlamy, nic se neděje a tak se rozhodnou postavit kuličce vlastní dráhu venku. V další kapitole Myšel se děti setkávají s myšmi ze zahrady, které si ochočí. Jednou vymění tatínkovi myš

²⁴ Černá, Olga: Jitka a kytka - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. © Milena Šubrtová [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/27185/cerna-olga-jitka-a-kytka>>

²⁵ Jitka a Kytka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-22]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/jitka-a-kytka-180166>>

²⁶ Z domu a zahrady - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/z-domu-a-zahrady-109604>>

u počítače a myš Myšel pomáhá tatínkovi s prací, ale když začíná mrznout, myši už domů nechodí. V další kapitole děti sázejí mrkev do písku, ale ta jim neroste. Děti se jí rozhodnou zahrát na píšťalu. Mrkev začne růst až tak, že dětem přeroste. Když zahrají mrkvi píseň Halí belí, mrkev se zase zmenší. V kapitole Kolíčky pomáhají děti věšet mamince prádlo. Napadlo je, že na kolíčky namalují ptáčky, ale když tak udělají, kolíčky odletí a všechno prádlo popadá na zem a maminka musí prát znova. V poslední kapitole Vozík se dětem ztratí vozík, který našly v tunelu. Do vozíku uloží medvídko s čepicí a ráno ve vozíku najdou miminko.

Recenze Mileny Šubrtové:

V knize je nejdůležitější aktivitou pro dítě hra jako poznávací aktivita. Dílo inspiruje k rukodělným činnostem, které dokreslují ilustrace Evy Volfové. Kniha připomíná dospělému čtenáři dětství, zároveň má určitý instruktážní charakter, protože rodiče dávají dětem v příběhu prostor pro objevování okolního světa. Titul ukazuje, že důležitou roli hraje starý dům s různými tajemnými zákoutími, protože dětem dává pocit bezpečí i nepoznaného tajemného území. Ze zahrady srší život v různých ročních obdobích v podobě klíčení, rašení, dozrávání a uvadání. Dům propojený se zahradou, která v dětských hrách sama plní funkci domu (dětské schovávačky, tunely, domek vyrobený z dýní). Nášivky a výšivkové koláže na textilním podkladu doprovází celou knihu. Hromádky pestrobarevných knoflíků, rozsypaných na každé stránce, připomínají dětské hry, v nichž se knoflík podle momentální potřeby dokázal proměnit v cokoli. Titul je vhodný zejména pro dětské čtenáře předškolního věku, drobná dobrodružství v úzkém rodinném kruhu se vztahují k jejich každodennímu životu. Dospělý čtenář při čtení bude vzpomínat na vlastní dětství, v němž představitost dokázala utvářet okolní realitu.²⁷

Čtenáři si nejvíce pochvalují výtvarnou stránku knihy, fantazijní prvky a tajemné návštěvníky. Některým příběhům však zcela nerozumí.²⁸

1.2.5 Klárka a 11 babiček (1. vydání 2015)²⁹

Dílo obsahuje příběh psaný formou dopisů, který doplňují ilustrace Alžběty Skálové. Hlavní postavou příběhu je zvědavá a hodná Klárka, která žije se svým starostlivým a pracovitým dědečkem Tomášem v panelovém domě. Děj se odehrává na různých místech podle toho, u které babičky se Klárka zrovna nachází.

Klárka má jen dědečka Tomáše, který se živí jako kominík. Jednou při práci, když se vrací Klárka ze školy, spadne dědeček ze střechy a odveze ho záchranka do nemocnice, kde stráví spoustu dalších měsíců a tak se Klárky postupně ujímají různé „babičky“, kterých je jedenáct a každá má ke Klárce jiný přístup. První z nich je paní Chrtková, která je jejich sousedkou, ale ta v úloze babičky nevydrží příliš dlouho. Další

²⁷ Černá, Olga: Z domu a zahrady - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online].

© Milena Šubrtová [cit. 2021-11-21]. Dostupné na WWW:

<<http://www.iliteratura.cz/Clanek/29289/cerna-olga-z-domu-a-zahrady>>

²⁸ Z domu a zahrady – Olga Černá Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008

[cit. 2021-12-4]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/z-domu-a-zahrady-109604>>

²⁹ Klárka a 11 babiček - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008

[cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/klarka-a-11-babicek-249042>>

babičkou je Eva, která je živelná, poté tělocvikářka Šilhavá, ta se snaží Klárce nastolit pravidelný a přísný režim a zdravou životosprávu. Klárka od ní uteče a dostává se k Hedvice a poté k Aleně a Dáše, která se stará hlavně o sebe. Další babičkou je trampka Mary, se kterou cestuje, až se dostane k farmářkám Markétě a Gabřetě. Dále se ocitne u bezdomovkyně Dušičky. O svých dobrodružstvích píše dědečkovi do nemocnice, kterého chodí občas i navštěvovat. Poté se dědeček jede léčit do lázní a jeho odpovědi jsou čím dál kratší. Nakonec se Klárka dostane k učitelce klavíru, kde stráví poslední dny před Tomášovým návratem domů. Když se Tomáš vrátí, jejich původní byt je obsazený a i přes veškerou snahu se jim již nevrátí. Nezbývá jim nic jiného než zůstat u poslední babičky – učitelky klavíru Terezky.

Recenze Mileny Šubrtové:

Malý rozsah prózy a vypravěčství nedovolí hlouběji rozkrýt povahu a motivaci jednání všech postav. Některé jsou v textu vystiženy do detailu, jiné zůstávají pouze na kresbách. Ani Klárka se nijak vnitřně nevyvíjí, je objektem různorodého výchovného působení. Rozšiřuje se jí škála životních zkušeností. Setkává se se smutkem a steskem, zakouší pocit ztráty, nespravedlnosti a ohrožení. Dětský čtenář může objevovat na pozadí kouzlo radostí přinášející každodenní život a pospolitost. Kniha je nabitá emocemi. Smutné okamžiky jsou vyvážené inteligentním humorem.³⁰

Knihu tvoří dopisy, které připomínají dívčí notýsek. Ze svého prázdninového dobrodružství posílá Klárka dědečkovi i pohlednice, které jsou zachyceny dětským výtvarným projevem, doplněné humornými komentáři. Každá z jedenácti babiček chce Klárku formovat podle obrazu svého, ale každá má jinou výchovnou metodu a tak se Klárce ukazuje svět z různých úhlů pohledu. Klárka objevuje v každodenním životě maličké radosti a pospolitost. Kniha zachycuje spoustu emocí a smutných ale i veselých okamžiků.³¹

Někteří dospělí čtenáři toto dílo kritizují, kvůli tomu, že si Klárku babičky přehazovaly jako horký brambor a v dnešním světě by se tento příběh nemohl odehrát, protože by tuto situaci řešil OSPOD. Jiným se knížka líbí díky dobrodružstvím, které hrdinka zažívá. Čtenáři oceňují i dopisovou formu, humor a ilustrace.³²

³⁰ Černá, Olga: Klárka a 11 babiček - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. © [cit. 2021-11-22]. Dostupné na WWW: <<https://www.iliteratura.cz/Clanek/36143/cerna-olga-klarka-a-11-babicek>>

³¹ Tamtéž

³² Klárka a 11 babiček - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-23]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/klarka-a-11-babicek-249042?orderBy=new&str=2>>

1.2.6 Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena (1. vydání 2017)³³

Dílo obsahuje příběh, psaný formou deníku, který doplňují ilustrace Miroslava Šaška. Hlavní postavou příběhu je zapálený přírodovědec, který ztroskotá se svou ženou na ostrově.

Přírodovědec a jeho žena Rossamund ztroskotali při cestě do Austrálie. Díky bedně, kterou nechal na lodi kuchař, se dostanou na ostrov. V bedně mají užitečné věci, které jim pomohou v přežití na ztroskotaném ostrově. Přírodovědec začne mapovat ostrovní zvířenu a rostlinstvo a díky podivuhodným zvířatům, které dávají mléko a snášejí vejce, mají obživu. Rossamund to ale nestačí a tak vyšle manžela na lov. Ten objevuje spoustu dalších zvláštních a zajímavých zvířat. Při jednom svém dobrodružství spatří stopy neznámého obyvatele ostrova, o kterém neví, zda na ostrově stále přebývá. Po neznámém obyvateli přírodovědec pátrá, ale marně. Při svém putování zaslechne výstřel a vzpomene si na svou ženu a tak se vrací zpátky k ní. Při svém návratu zjistí, že na ostrov přijeli na pomoc námořníci. A protože mu dochází, že by zvířata byla ulovena, předstírá nemoc, aby museli rychle odjet.

Recenze Petry Žallmanové:

Kniha má podobu zažloutlého brožurového deníku, který se vejde přesně do kapsy. Deník je malá neplánovaná výprava do zoologické zahrady. Skrývá se v něm něco, co člověka nutí neustále si v něm listovat. V deníku jsou líbivě popsány vztahy mezi manželi. Rossamund je praktická žena s nohama na zemi a stůj co stůj dosáhne svého. Toto stereotypní rozdělení rolí podtrhuje archaického ducha. Je krásné, jak si autorka pohrává s jazykem.³⁴

I přesto, že je kniha určena dětským čtenářům, zaujala i čtenáře dospělé. Kladně hodnotí příběh knihy i ilustrace. Nejvíce vyzdvihují ilustrace podivuhodných zvířat, zajímavý a humorný příběh nadšeného profesora. Adresáti se začetli do knihy natolik, že by ocenili delší vyprávění. Publikaci nazývají „malou knižní jednohubkou“.³⁵

1.2.7 To je Praha (1. vydání 2015)³⁶

Dílo je průvodcem historickou i současnou Prahou, který doplňují ilustrace Michaely Kukovičové.

Naše hlavní město Praha, které navštěvují miliony turistů, skrývá mnoho krásných památek. Děj knihy začíná na Pražském hradě, jenž je sídlem našich prezidentů. Po něm

³³ Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy / Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-18]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/ztraceny-denik-profesora-z-essexu-aneb-podivuhodna-zvirena-357128>>

³⁴ Věřte nevěřte panu profesorovi, já věřím. *Tvar*, ISSN 0862-657X ; Roč. 29, č. 18 (2018), s. 22

³⁵ Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy / Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-23]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/ztraceny-denik-profesora-z-essexu-aneb-podivuhodna-zvirena-357128?orderBy=new&str=1>>

³⁶ To je Praha - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy / Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-18]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/to-je-praha-244064>>

náš první prezident Václav Havel jezdil na koloběžce, aby si zkrátil cestu. Další památkou je Karlův most. Založil ho Karel IV. již ve 14. století. Celkem přes řeku Vltavu, která Prahou protéká, stojí 17 mostů. Staroměstské náměstí je centrum části Starého Města, na němž se nachází Staroměstský orloj. Dále nás průvodce zavede na ostrov Kampa. Na části má podobu parku, jiná je zastavěná domy. Kniha seznamuje se spisovatelem Franzem Kafkou a jeho dílem Proměna, kde se hlavní postava promění v brouka. Průvodce také objasňuje vznik chlebičků, které vznikly díky pražskému lahůdkáři Janu Paukertovi. Vymýšlel jídlo, které by se dalo sníst rychle a tak přišel na svět chlebiček. Vypráví i o siru Wintonovi, jež za 2. světové války zachránil 669 židovských dětí před transportem do koncentračních táborů nebo o atentátu na Heydricha a mnoho dalšího.

Recenze Johany Horákové, redaktorky anglicky psané literatury:

Průvodce přechází od ostrovů k mostům, přes kopce, parky nebo sochy. U památek se vždy nachází krátký text nebo popis, který představuje zajímavosti a fakta. Krátké formulace děti zaujmou a tak si je dobře pamatují. Kresby ilustrátorky Michaely Kukovičové zachycují památky města, kde vynikne jejich stáří a neměnnost. Jediná kolážová dvojstrana je věnována Nicolasu Wintonovi a objevuje se na ní vlak, na němž je zdůrazněna moc přemístit děti a zachránit jim život. Autorky se nezabývají pouze letitými pamětihodnostmi a základními památkami, ale i současnou kulturou. Navíc se čtenáři dozví o legendárních příbězích, které se městu připisují. Děti mají možnost se seznámit s vybranými střípky historie Prahy. Komiks, který je v knize obsažen, vypovídá o atentátu na Heydricha a událostech, jež k tomuto činu vedly. Čtenář má na konci průvodce dojem, že zachytil Prahu v její celistvosti. Čtenáři podle něho mohou plánovat procházky. Někteří možná narazí na místa, která ještě nenavštívili.³⁷

Některé čtenáře tato publikace zaujala svými ilustracemi a zajímavostmi. Jiní spíše dílo kritizují, z důvodu malého množství informací o památkách a chaotických popisků. Někteří čtenáři mají z díla dojem, že by dětem mohlo podsouvat názory a pohledy a nedokážou si představit, že by si měli podle tohoto díla plánovat výlety.³⁸

1.3 TVORBA (POPULÁRNĚ) NAUČNÁ

1.3.1 To je M. Šašek (1. vydání 2014)³⁹

Do anglického *This is M. Sasek* přeložili Martina a Stuart Nicolson. Dílo popisuje život českého emigranta Miroslava Šaška a jsou zde obsaženy i jeho ilustrace. Na textech se podíleli Martin Salisbury, Olga Černá a Pavel Ryška.⁴⁰

³⁷ Černá, Olga: To je Praha - iLiteratura.cz. iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz [online]. © [cit. 2021-11-24]. Dostupné na WWW: <<https://www.iliteratura.cz/Clanek/35359/cerna-olga-to-je-praha>>

³⁸ To je Praha - Olga Černá | Databáze knih. Knihy | Databáze knih [online]. © 2008 [cit. 2021-11-25]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/to-je-praha-244064>>

³⁹ To je M. Sasek - Martin Salisbury | Databáze knih. Knihy | Databáze knih [online]. © 2008 [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/to-je-m-sasek-209458>>

Miroslav Šašek byl český malíř, ilustrátor a spisovatel. Narodil se v roce 1916. Svými obrázkovými průvodci po městech a zemích je známý hlavně ve světě. Byl vzdáleným příbuzným Olgy Černé. Když byla malá a jezdila ke své babičce, na zdi visel jeho obraz usmívající se kočky. V knihovně od Šaška měli knihy z řady *This is....*, v nichž si Černá listovala. Sama ho však osobně nepoznala, setkala se pouze s jeho sestrou Věrou. Věděla o něm jen to, že žije v cizí zemi. Dostával spoustu dopisů od dětí z různých zemí světa. Fakta o jeho životě sbírá ze starých dokumentů, které se k ní dostaly po smrti jeho sestry.⁴¹

Jeho matka Anna Marie byla dcerou poštovního úředníka. Vystudovala odbornou školu psaní na stroji a kurz těsnopisu. Pracovala jako korespondentka. Později se provdala za účetního Aloise Šaška, který pocházel z rodu mlynářů. Bydleli v Sedlčanech, kde jeho otec působil jako ředitel pojišťovací kanceláře. V roce 1915 otec Alois zemřel na zánět plic. Po jeho smrti se matka se svými dětmi vrátila do Prahy. Miroslav Šašek absolvoval ČVUT v Praze, školu kresby a architektury. Sám se chtěl stát malířem, ale rodiče trvali na jiném oboru, protože se jim povolání malíře zdálo nejisté. Cestoval do různých zemí, ale nejvíce se mu líbila Paříž ve Francii. Pracoval v pražské cestovní kanceláři jako expediční úředník. Mluvil plynule německy, francouzsky a anglicky. Ilustroval dětské knihy z různých nakladatelství a později i knihy pro dospělé. Do *Svobodného slova*, *Českého slova* a *Večerníku* kreslil vtipy a karikatury. Spolupracoval s přílohou *Českého slova Kvítka*. Později pracoval i na grafické úpravě různých týdeníků. Jeho první žena se jmenovala Jindřiška, s níž v Jablonci navrhoval a vyráběl loutky. Spolu se přestěhovali do Paříže, kde Šašek znovu studoval. Zde měl za úkol ilustrovat turistického průvodce městem, ale dílo nedokončil. Po nástupu komunistické strany se nechtěl vracet zpátky do Československa. V Paříži se živil v reklamní kanceláři jako architekt a grafik. Poté začal působit v rádiu Svobodná Evropa. Se svým přítelem vydávali časopis *Škorpion*, v němž se nacházely humorné příhody a přeřeky z Šaškova vysílání a jeho kresby. Když skončil v zaměstnání v mnichovské redakci, vrátil se do Paříže, kde pokračoval v práci na turistickém průvodci pro děti a stále spolupracoval se *Svobodnou Evropou*. V každé knize je 80 kreseb. Každá práce na průvodci trvala tři až čtyři měsíce a začínala tím, že si o místě zjistil informace a poté místo navštívil. Knihy z řady *This is....* vycházely v nakladatelstvích ve Francii, Itálii, Německu, Španělsku, Jižní Americe, Japonsku a Skandinávii. Šašek za tato díla získal mnohá ocenění. Podle některých průvodců byly natočeny filmy. Jeho obrazy a kresby jsou u jeho přátel po celém světě. Největším potěšením pro něj nebyla oficiální uznání, ale radost dětí. Miroslav Šašek zemřel v 68 letech v roce 1980 u své sestry ve Wettingenu u Curychu.⁴²

Olga Černá ve spolupráci s nakladatelstvím Baobab založila nadaci Miroslava Šaška, která by měla zajistit propagaci jeho knih a jejich vydání v češtině. Nadace byla financována z výnosů z autorských práv. V táborské galerii Baobab se uskutečnila jeho první výstava obrazů a kreseb.⁴³

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Miroslav Šašek z prací: Olga Černá uvádí dílo tvůrce, který je známý spíš ve světě než doma. *Revolver Revue*, ISSN 1210-2881; Roč. 27, č. 89 (2012), s. 179

⁴² Tamtéž, s. 181–192

⁴³ Tamtéž, str. 193

Martin Salisbury, ilustrátor a profesor ilustrace na Cambridge School of Art, hodnotí autora: „Stále více výtvarníků nejmladších generací obdivuje kouzlo a grafický důvtip díla Miroslava Šaška. Zaslouží si být připomínán jako jeden z nejnadčasovějších a nejvlivnějších tvůrců obrazových knih ve 20. století.“⁴⁴

Čtenářům se dílo líbí, ale mrzí je, že je Miroslav Šašek pro Čechy neznámou osobností. Doufá, že vyjde více jeho knih.⁴⁵

1.3.2 Čtení není žádná nuda (1.vydání 2014, nakladatelství Portál)⁴⁶

Dílo poskytuje náměty na rozvíjení čtenářské gramotnosti. Popisuje způsoby motivace dětí ke čtení. Uvádí různé aktivity pro děti a to, jak jim přinést radost ze čtení. Knihu doplňují ukázky testů a úkolů, které využijí jak učitelé, tak knihovníci.⁴⁷

Spisovatelka v díle popisuje, proč by děti měly číst a o čtenářské gramotnosti. Říká, že knihu napsala to 10 let práce metodou pokus-omyl. Děti potřebují číst, aby měly všeobecný rozhled, že kniha nejde vysvětlovat, musí se ukázat a zažít. Čtenář má svá práva. Právo nečíst, právo přeskakovat stránky, právo knihu nedočíst, právo číst tutéž knihu znovu, právo číst cokoli, právo na bovarysmus (choroba přenosná textem) – když všechny děti chtějí kouzelnou hůlku, nemá smysl se nad tím pohoršovat ani se bát trvalých následků, právo číst kdekoli, právo jen tak listovat, právo číst nahlas a právo mlčet – když si děti povídají o knize, mají právo si to nechat pro sebe.⁴⁸

Autorka v další části knihy popisuje, co ona sama četla s dětmi v knihovně v Nadějkově. V knize se nacházejí příklady pracovních listů.

Knihy se stala pro čtenáře inspirací i ve škole při hodinách literatury. Děti si mohly číst, co chtěly a tak mnoho z nich našlo lásku ke čtení a chtělo číst nové a nové knihy.⁴⁹

1.3.3 Jinde (1. vydání 2016)⁵⁰

Dílo obsahuje 7 povídek od 7 českých autorů (Olga Černá, Edgar Dutka, Magdalena Platzová, Jan Čumlivski, Markéta Pilátová, Chaim Cigan, Marek Šindelka), které jsou určeny starším dětem, dospívajícím nebo dospělým. Knihy by měla sloužit učitelům různých oborů pro debatu „Cizinec v nové zemi“. Povídky vypravují

⁴⁴ To je M. Sasek - Martin Salisbury | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-26]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/to-je-m-sasek-209458>>

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Čtení není žádná nuda - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-19]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/cteni-neni-zadna-nuda-222750>>

⁴⁷ Učitelé listy: Olga Černá: Čtení není žádná nuda. Náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení. *Učitelé listy* [online]. [cit. 2021-10-19] Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskelisty.cz/2014/12/olga-cerna-cteni-neni-zadna-nuda-namety.html>>

⁴⁸ ČERNÁ, O. *Čtení není žádná nuda: náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0720-7. s. 10–16

⁴⁹ Čtení není žádná nuda - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-30]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/cteni-neni-zadna-nuda-222750>>

⁵⁰ Jinde - * antologie | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/jinde-291797>>

o cestovatelích, cizincích bez domova, o lidech na útěku nebo o lidech hledajících novou budoucnost, protože ztratili svou minulost.⁵¹

Kniha čtenáře příjemně překvapila, avšak některým chybělo něco, co by si z knihy odnesli do života, nějaká hlubší myšlenka.⁵²

1.4 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

Čtenářská gramotnost vyžaduje, aby čtenář textu dobře rozuměl a následně dokázal čtené využít. Zlepšování čtenářské gramotnosti dítěti pomůže při utváření dalších dovedností v mnohých oblastech, například znalostních nebo sociálních.⁵³

Struktura textu je důležitá i po vizuální stránce. Čtenář během čtení předvídá, co se bude odehrávat dál. Některé pasáže textu čtenář čte pomaleji a s větším soustředěním, jiné si přečte několikrát a některé vynechá. Čtenář k textu přistupuje se svými předchozími zkušenostmi. Pokud se objeví nová informace, je zasazena do souvislostí, které čtenář už zná.⁵⁴

Když je dítěti předčítáno nebo je s ním čteno, může později nalézt cestu ke čtenářství a to je v útlém věku to nejdůležitější. Umět číst znamená prakticky si osvojit dovednosti, které se v dalším životě budou hodit. Kdo hodně čte, lépe se vyjadřuje, má bohatší slovní zásobu, nachází souvislost, dokáže si utřídit fakta a je zdatnější v pravopisu. K tomu napomáhá číst dětem, pobízet je, aby samy mluvily a přemýšlely o přečteném, aby hledaly možné souvislosti se skutečným světem.⁵⁵

Děti předškolního věku ještě nejsou schopné číst a tak je vhodné je vést ke čtení půjčováním knih k prolistování nebo předčítání rodiči. Knihám určeným pro děti tohoto věku by neměl chybět nápad, srozumitelnost, vtip a kvalitní obrázky. Kniha by měla pro děti být zážitkem a hlavně je bavit. Děti by se neměly do čtení nikdy nutit. Jsou pro ně vhodnější krátké texty rozvíjející představivost.⁵⁶

1.5 OBLÍBENÉ LITERÁRNÍ ŽÁNRY

Zde budou popsány literární žánry, které autorka používá ve svých dílech.

1.5.1 Literatura pro děti a mládež („dětská literatura“)

Jedná se o literaturu a literární texty přímo vytvářené pro děti a mládež. Svou přitažlivostí, přístupností je určena pro nižší věkové kategorie, zpravidla 3–16 let.⁵⁷

⁵¹ Tamtéž

⁵² Tamtéž

⁵³ Odborný článek: Čtenářská gramotnost v RVP ZV. *Metodický portál / Odborné články* [online]. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/12433/CTENARSKA-GRAMOTNOST-V-RVP->>

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Důležité je dětem čtení neznechutit. *Informatorium 3-8 : časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*. Praha : Portál, 1993-, Roč. 21, č. 9 (2014), s. 22–23

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ PAVERA, L. a VŠETIČKA F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1. s. 209

Lze rozlišit dva druhy literárních textů:

Intencionální – jedná se o díla určovaná pro děti a mládež podtituly, věkovou kategorií, nakladatelstvím, edicí.

Neintencionální – texty, které jsou určeny původně dospělým čtenářům, ale stala se součástí dětské četby. Jedná se například o díla *Robinson Crusoe* od D. Defoa, *Gulliverovy cesty* od J. Swifta, *Kytice* od K. J. Erbena nebo *Babička* od B. Němcové. Je to způsobeno vlivem školní četby, literární výchovy, čítanek, článků, apod.⁵⁸

Žánry jsou úměrné věku čtenáře. Čtenáři předškolního věku (3–6 let) čtou říkadla, obrazové knihy, hádanky nebo leporela. Pro čtenáře v mladším školním věku (6–10 let) jsou vhodné zejména pohádky, komiksy, pověsti nebo krátké povídky. Pro čtenáře staršího školního věku (11–15 let) jsou preferované dobrodružné romány, komiksy, naučná beletrie, literatura faktu nebo próza s dívčím nebo chlapeckým hrdinou.⁵⁹

Díla tohoto žánru jsou emotivní, názorná, rozvíjí empatii a inteligenci, vedou k pozitivním hodnotám, slouží k osvojování mateřského jazyka a rozvíjí představivost. V próze se často využívá ich-forma. Neoddělitelný prvek tvoří ilustrace, které jsou u některých tvoreb rovnocenné nebo nadřazené textu.⁶⁰

1.5.2 Pohádka („báchorka“)

Jedná se o literární žánr ústní lidové slovesnosti s vymyšleným příběhem. Při ústním předávání pohádek se pozměnila jejich výsledná podoba a tak v každé kultuře vznikla pohádka trochu odlišná.⁶¹ Pohádková představivost vytváří neskutečný svět vymykající se reálnému světu – je spravedlivější, funguje podle svých pravidel, obsahuje kouzelné prvky, není časově zařaditelná (př. kdysi dávno) ani nemá určené přesné prostředí (př. kdesi) a vítězí dobro nad zlem.⁶²

Pohádka ve své původní podobě je povídání v kruhu posluchačů. Užívá stále stejné úvodní a závěrečné vzorce a magická čísla. Typickými pohádkovými motivy jsou čarovné předměty, zaklínadla, vstupy do jiného světa, nadpřirozené bytosti nebo kladní a záporní hrdinové.⁶³

Pohádky se podle svého původu rozlišují na lidové/folklorní, které původně nebyly určeny dětem, nýbrž dospělým. Dále na autorské, které jsou mladší než lidové, jsou výrazem kreativity osobnosti. Zde jsou ve větší míře zastoupené reálné složky skutečnosti. Moderní pohádka obsahuje reálný čas a místo a zachycuje reálné prvky všedních dní.⁶⁴

⁵⁸ MOCNÁ, D. a PETERKA J.. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. s. 360–361

⁵⁹ Tamtéž, s. 361

⁶⁰ Tamtéž

⁶¹ PAVERA, L. a VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. s. 280

⁶² MOCNÁ, D. a PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. s. 472

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Tamtéž, s 473–474

1.5.3 Naučná literatura

Naučná nebo také odborná literatura je literárním stylem, kde jsou sdělovány informace jinak než v běžné komunikaci, a sice bez emotivních a estetických prvků ve slovních i psaných vyjádřeních. V psaných projevech jsou prvky odborného stylu zřetelnější. Jazyková kompozice se opírá o spisovný jazyk. Slohový postup, který se zde objevuje, je výkladový a úvahový. V současné literatuře však převažuje vyprávěcí postup, který směřuje k beletrizaci odborného textu. V dnešní době se prosazuje v žánrech: studie, článek, úvaha, referát, přednáška, diskuze, polemika, životopis, recenze, kritika, apod.⁶⁵

1.6 CHARAKTERISTIKA CÍLOVÝCH SKUPIN

Cílovou skupinou, pro kterou jsou vybraná díla vhodná a s níž budu pracovat při praktickém ověřování pracovních listů, jsou děti předškolního věku a mladšího školního věku.

1.6.1 Předškolní věk

Předškolní období trvá od 3 do 6–7 let věku dítěte. Konec této etapy je určen hlavně začátkem školní docházky.⁶⁶

Toto období se vyznačuje diferenciací vztahu ke světu. V poznávání dítěti pomáhá obrazotvornost, jenž v rámci vlastních možností uzpůsobuje potřebám. Převládající egocentrismus působí na uvažování a dorozumívání se se světem. Tento pohled mu představuje určitou jistotu. Dítě potřebuje samo něco zvládnout a vytvořit. Aby mohlo dítě dospět do fáze přesahu rodiny a přípravy na sociální život ve společnosti, je potřeba, aby přijalo určitý řád chování k jiným lidem. Ve vrstevnické skupině je důležité, aby se dítě naučilo spolupracovat, ale také se prosazovat.⁶⁷

Dítě má rozvinuto názorné a přeoperační myšlení – dochází k selekci informací, rozvíjí se schopnost obsáhnout větší množství informací a úspěšně je zpracovávat. Vytváří se sebepojetí vycházející z odrazu okolí. Má stabilnější emoce a začíná vnímat pocit viny. Získává základy morálního chování.⁶⁸

Dítě by mělo na konci předškolního období samostatně a smysluplně vyjadřovat své myšlenky, pocity, nápady, mínění a formulovat je ve větách; nechat vyjádřit myšlenky ostatních a poté na ně reagovat; porozumět tomu, co slyší, případně se doptávat a odpovídat; učit se a aktivně používat nová slova; naučit se zpaměti krátké básničky; převyprávět pohádku nebo vylíčit situaci; vymyslet synonyma, homonyma a antonyma; poznávat písmena a číslice; soustředit se na film nebo čtenou knihu.⁶⁹

⁶⁵ PAVERA, L. a VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. s. 254

⁶⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8. s. 173

⁶⁷ Tamtéž, s. 173–174

⁶⁸ KUČERA, D. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4621-0. s. 147–148

⁶⁹ ZBUDILOVÁ, H. *Literární výchova ve volném čase*. Jinočany: H & H, 2020. ISBN 978-80-7319-138-2. s. 85

1.6.2 Raný školní věk

Raný školní věk trvá od 6 let, tzn. od nastoupení do školy, do 8–9 let.⁷⁰

Důležitým sociálním mezníkem je pro dítě nástup do školy, kdy získává novou roli školáka. Škola má silný vliv na jeho další osobnostní rozvoj, a to i po stránce sebehodnocení. Věk nástupu dítěte do školy má svůj důvod, protože v této době dochází k vývojovým změnám, které jsou důležité pro zvládnutí školních povinností. Jsou základem školní zralosti a připravenosti.⁷¹

V tomto období je důležitá zejména rodina, kde dítě získává zázemí a podporu. Důležitou roli v rozvoji sociálních kompetencí hraje škola, kde se dítě také setkává s vrstevníky, se kterými dítě zakouší zkušenost s konflikty.⁷²

Dítě se vyznačuje zrychleným tělesným i mozkovým růstem. Jeho vnímání je ustáleno a je schopno definovat tvar předmětu bez ohledu na kontext. Zvýší se mu kapacita paměti, rozvíjí se logické myšlení. Je schopno kognitivních operací a má větší slovní zásobu.⁷³

Na konci této vývojové fáze by měl jedinec umět číst a z paměti přednášet v příhodném tempu a frázování literární texty úměrné věku; vyjadřovat pocity z přečteného a rozlišovat pohádku od jiných vyprávění.⁷⁴

1.7 METODY PRÁCE S TEXTEM

Z metod práce s textem jsem vybrala pouze ty, s nimiž budu pracovat při praktickém ověřování pracovních listů.

1.7.1 Metoda ANO x NE

Děti dostanou text a tvrzení vztahující se k textu. Text si přečtou a na základě získaných informací rozhodnou o tvrzeních, zda jsou správná či nikoliv. Vychovatel řídí reflexi, v níž se ptá po důkazech tvrzení. Úkolem dětí je najít v textu důkazy svého tvrzení.⁷⁵

Tuto metodu lze obměnit, kdy vychovatel umožní účastníkům vybrat z odpovědí A, B, C, D. Za písmenky se mohou skrývat obrázky, slova nebo krátké věty. Účastníci mají možnost si správnou odpověď v textu vyhledat.⁷⁶

1.7.2 Klíčová slova

Schopnost dobře určit klíčová slova znamená rozumět textu a vybrat z něj podstatné prvky.

⁷⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. s. 237

⁷¹ Tamtéž, s. 237–238

⁷² KUČERA, D. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. s. 148–149

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ ZBUDILOVÁ, H. *Literární výchova ve volném čase*. s. 90

⁷⁵ KYNCL, L. *Metody čtením a psaním ke kritickému myšlení* [online]. ©2018, [cit. 2021-12-09]. Dostupné na WWW: <<https://liborkyncl.estranky.cz/clanky/metody-rwct/ano---ne.html>>

⁷⁶ ČERNÁ, O. *Čtení není žádná nuda: náměty na rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení*. s. 91–117

Tato metoda může být použita ve dvojicích, skupinách nebo individuálně. Dětem je do dvojic rozdán text, jejichž úkolem je vybrat maximálně 5 nejdůležitějších slov tak, aby nejlépe vystihovala obsah textu.

Postupně děti chodí k tabuli a svá klíčová slova zapisují. Když všechny skupiny napíší svá slova je úkolem celé skupiny postupně pomocí hlasování nebo diskuze, vybrat opravdu ta nejdůležitější tak, aby jich zbylo maximálně 5.

Obměnou této metody může být postup, kdy vychovatel vybere a napíše na tabuli několik důležitých slov z textu, který budou později číst. Úkolem dětí je ve dvojicích vymyslet, jak mohou tato slova souviset s textem. Později děti text pozorně sledují, jak jejich teorie vycházejí.⁷⁷

1.7.3 Zpřeházené věty

Jedná se o metodu rozvíjející systematické a logické uspořádání informací. Tato metoda se může uskutečňovat ve skupině, ve dvojici nebo individuálně. Vychovatel rozdá účastníkům rozstříhaný text a jejich úkolem je text chronologicky poskládat tak, aby dával smysl a byla zachována jeho výpovědní hodnota. Poté se seznámí s originálním textem, s nímž svůj vyřešený úkol porovnávají.⁷⁸

1.7.4 Metoda pětilístku

Tato metoda patří ke vhodným metodám práce s textem pro menší děti. Základem metody pětilístku je schopnost shrnout téma, názor nebo svůj postoj. Struktura této metody se nejčastěji uplatňuje v pěti řádcích. Na prvním řádku se vyskytuje téma v podobě podstatného jména. Na druhém řádku se vyskytují dvě přídavná jména, která se vztahují k tématu (prvnímu řádku). Na třetím řádku se objevují tři slovesa, tedy činnost, jež vystihují téma. Na čtvrtém řádku je věta o čtyřech slovech, která ale nemusí obsahovat sloveso. V posledním pátém řádku děti napíší synonymum slova z prvního řádku, přičemž to nemusí být podstatné jméno.

Metoda je vhodná pro menší děti pouze do třetího řádku.⁷⁹

⁷⁷ ČAPEK, R. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7. s. 306–307

⁷⁸ Tamtéž, s. 315

⁷⁹ KYNCL, L. *Metody čtením a psaním ke kritickému myšlení* [online]. ©2018, [cit. 2021-12-09]. Dostupné na WWW: <<https://liborkyncl.estranky.cz/clanky/metody-rwct/petilistek.html>>

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Následují pracovní listy k aktivitám ve volném čase pro činnosti s dětmi ve věku 6–9 let. Použití je vhodné zejména pro čtenářské kroužky, školní družiny nebo jiné instituce volného času.

2.1 CHARAKTERISTIKA ZAŘÍZENÍ

2.1.1 Salesiánské středisko mládeže

První pracovní list s úryvkem díla *Kouzelná baterka* byl ověřen dětmi v Salesiánském středisku v Českých Budějovicích.

Toto středisko zřizuje Salesiánská provincie Praha. Jedná se o školské zařízení pro zájmové a další vzdělávání, typu středisko volného času – dům dětí a mládeže. Chodí sem převážně děti a mládež ohrožené sociálním vyloučením.

V rámci programu Oratoř, ve kterém se uskutečnilo ověření pracovního listu, mají děti možnost volného pobytu po středisku. Vybírají si tak z nabízených činností tu, která je jim blízká. Oratoř se koná v pondělí a ve středu a je určena pro děti ve věku 6–13 let. Klade se zde důraz na příjemnou přátelskou atmosféru a pocit bezpečí.

2.1.2 Školní družina

Další pracovní listy s úryvky děl *Poklad starého brouka* a *Jitka a kytky* byly ověřeny na základní škole Jana Husa v Písku ve školní družině.

Tato škola je zřízena městem Písek. Nachází se zde 9 družin, které navštěvují žáci od 1. do 3. třídy. Pracovní listy byly ověřeny žáky druhého ročníku.

V době po vyučování, kdy se uskutečnilo ověřování pracovních listů, mají děti možnost odpočinku, spontánních činností nebo výtvarných aktivit, poté mají pravidelnou venkovní procházku. V rámci celé doby po vyučování mohou děti v doprovodu nebo samostatně odcházet domů.

2.2 PŘÍPRAVA NA ODPOLEDNE S KNIHOU

2.2.1 Příprava na odpoledne 1

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Téma: Zodpovědnost a fantazie

Věk: Mladší školní věk

Počet účastníků 8–10

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – přispívání k dobrým mezilidským vztahům ve skupině (podpora, pomoc), utváření a rozvíjení základních dovedností pro spolupráci.

Cíle:

- Dítě je schopno porozumět přečtenému
- Dítě dokáže naslouchat druhým
- Dítě respektuje odpovědi a názory svých vrstevníků
- Dítě si dokáže vyhledat informace v textu
- Dítě rozvíjí svou fantazii a kreativitu
- Dítě rozvíjí svou slovní zásobu a vyjadřovací schopnosti

Metody: Metoda slovní (vysvětlování), práce s textem, skupinová práce, diskuze, výtvarná činnost, samostatná práce

Formy: Skupinová, hromadná

Pomůcky: pastelky, tužky, kniha Kouzelná baterka, baterka, pracovní listy⁸⁰

Obsah:

Motivace:

„Tuto knihu s názvem Kouzelná baterka napsala spisovatelka Olga Černá, která je z Jihočeského kraje jako my. Nejvíce píše knížky pro děti vašeho věku. V nich se objevují zvířátka nebo děti prožívající dobrodružství třeba s kouzelnými předměty. Tahle knížka dokonce získala cenu. Knížka obsahuje sedm krátkých příběhů. Hlavní postavou je malý Franta, který potká kouzelného dědečka a dostane od něj baterku, která dokáže oživit vše, na co se s ní posvítí, ale pak se o to Franta musí také postarat. Postupně posvítí na hračku z odpadků; svou peřinu, která mu zpívá na dobrou noc nebo třeba boty, které mu samy skočí samy na nohy a také spoustu dalších věcí.“
Pedagog nechá knihu kolovat, aby si ji děti mohly prohlédnout.

Aktivita:

Pedagog přečte text:

„Jak se jmenuje?“ zeptal se ho někdo. Franta se lekl. Otočil se a uviděl malinkatého ohnutého dědečka. Byl jen o kousek větší než Franta, měl bílé fousy, placatou čepici a špinavý kabát skoro až na zem. „Povídám, jak se jmenuje?“

„Ještě jsem o tom nepřemýšlel,“ přiznal Franta.

„Tak na to zkus přijít,“ povídá dědeček, „a když řekneš správné jméno, něco ti dám.“ Franta se díval na zvíře. Bylo tlusté, vypadalo dobrácky a trochu ospale. Ale na těch nožičkách by možná mohlo docela rychle běžat.

„Já bych mu říkal Petalík,“ zkusil to, „protože jsem vždycky chtěl mít pejska. Ale máma mi to nechce dovolit.“

„To by mohlo být,“ souhlasil dědeček. „Tak hele!“

Sáhl do kapsy a podal Frantovi úplně mrňavou baterku.

„To je kouzelná baterka. Když s ní na něco posvítíš, ožije to. Ale pozor! Pak se o to taky musíš starat, tak si dobře rozmysli, než ji rozsvítíš!“

A zmizel.

„Franto! Kde jsi?“ volala maminka.

Franta schoval Petalíka do křoví, baterku do kapsy a běžel za ní.

Olga Černá: *Kouzelná baterka s. 7*

⁸⁰ Pozn.: Pracovní list 1 je obsažen v příloze

Pedagog ukáže dětem, jak vypadá Petalík z ukázky v knize a použije baterku jako rekvizitu.

Pedagog pokládá otázky k diskusi:

Jaké zvířátko máte doma nebo jaké byste chtěly? Jak mu říkáte? Jak se o domácí zvířátka staráte?

Pedagog rozdává dětem pracovní listy s ukázkou textu. „Máte před sebou text, který jsem vám přečetla. Je tam tabulka, kde jsou různá tvrzení. Tvrzení si přečtete a zakroužkujete ve sloupci „Po přečtení“ správnou odpověď.“ Pedagog nechá dětem čas. „Děti, teď si řekneme, jak to je správně. A správnou odpověď, na které se shodneme si zakroužkujete ve sloupečku „Správná odpověď“ Pedagog postupně přečte tvrzení a zeptá se dětí, co zakroužkovaly a proč. Úkolem dětí je najít v textu důkaz, proč zakroužkovaly právě tuto odpověď.“

„Ve druhém úkolu máte zakroužkovat klíčová slova v textu. Víte, co jsou to klíčová slova? To jsou ta nejdůležitější slova v textu, která říkají, o čem ukázka je. Zkuste tedy barevnou pastelkou zakroužkovat nebo podtrhnout 5 nejdůležitějších slov.“ Pedagog nechá dětem chvíli, aby se mohly rozmyslet a slova zakroužkovat. „Děti, jaká jsou ta nejdůležitější slova, která jste zakroužkovaly?“

„Takové zvířátko, jako měl Franta z ukázky, si dnes zkusíme alespoň nakreslit. Může to být jakékoliv zvířátko z čehokoliv nebo zvířátko, které máte doma“ Pedagog rozdává dětem papíry a pastelky a nechá jim čas, aby si mohly zvířátko nakreslit. Poté bude jejich úkolem zvířátko představit.

Pedagog pokládá otázky na závěr: Chtěly byste vědět, jak se Franta staral o další oživlé věci? Představte si, že byste tuhle kouzelnou baterku měly vy – co byste oživily? Jak byste se o tyto věci postaraly?

2.2.2 Příprava na odpoledne 2

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Téma: Pomoc a přátelství

Věk: Mladší školní věk

Počet účastníků: 8–10

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – přispívání k dobrým mezilidským vztahům ve skupině (podpora, pomoc), utváření a rozvíjení základních dovedností pro spolupráci.

Cíle:

- Dítě je schopno porozumět přečtenému
- Dítě dokáže naslouchat druhým
- Dítě respektuje odpovědi a názory svých vrstevníků
- Dítě si dokáže vyhledat informace v textu
- Dítě rozvíjí pohyb a obratnost
- Dítě rozvíjí svou slovní zásobu a vyjadřovací schopnosti

Metody: Metoda slovní (vysvětlování), práce s textem, diskuze, pohybová hra, samostatná práce

Formy: Skupinová, hromadná

Pomůcky: pastelky, tužky, kniha Poklad starého brouka, listy novin, kamínek, pracovní list⁸¹

Obsah:

Motivace:

„Dneska vám představím knížku Poklad starého brouka od spisovatelky Olgy Černé, která je z Jihočeského kraje jako my. Tato spisovatelka nejvíce píše knížky pro děti vašeho věku. V nich se objevují zvířátka nebo děti prožívající dobrodružství. Hlavní postavou této knížky je Julča, která je na prázdninách u tety. Jednou jdou spolu do lesa na borůvky a Julča se setká s broukem, který jí dá kamínek, díky němuž se Julča přestane nudit, protože se najednou začnou dít zvláštní věci a Julča zažívá různá dobrodružství.“

Pedagog pošle dětem knihu, kterou jim nechá prohlédnout. A ukáže jim kamínek, který mohl být kamínkem z příběhu knihy.

„Tenhle kamínek je možná kamínkem z knihy a taky může být kouzelný“

Aktivita:

Pedagog přečte text:

„Já jsem zabloudil,“ vysvětloval mravenec. „Šel jsem po nějaké cestě, co ještě neznám, a došel jsem na tenhle dvorek a teď nevím, jak zpátky do mraveniště, a ještě ke všemu mě tu honila slepice a klovlá mě do nohy a teď se mi špatně chodí. Jak tu můžete nechat tak nebezpečná zvířata volně pobíhat!“

„Máš si dávat pozor a nemotat se tady,“ řekla Julča. „A cestu domů ti asi najít nepomůžu, já k vám taky netrefím.“ Pamatovala se, že včera v lese nějaká mraveniště viděla, ale kde to bylo a kudy se k nim dojde, na to si vzpomenout nemohla.

„Naše mraveniště je úplně nejkrásnější,“ vysvětloval mravenec. „Určitě ho znáš. Je na kraji takového paloučku se zvonky a jahodami, vedle úplně kulatého kamene a nad ním roste jeřabina. Nemůže to být daleko.“

„Já se zeptám tety,“ řekla Julča a šla dovnitř.

„Teta nic neví,“ hlásila. „Ale můžu jít s tebou a hledat, když přijdu včas k obědu.“

Tak šli. Mravenec seděl Julče na rameni a šeptal: „Tady je mi to povědomé. Teď trochu doprava, myslím. Ne, tohle není ono. Ten kámen je kulatější a tohle není jeřabina, to je bez. Zkus to támhle nahoru.“

Olga Černá: *Poklad starého brouka* s. 20–21

Pedagog klade otázky:

Zabloudily jste někdy? Kdo vám pomohl? Jak vypadá mraveniště a kde mravenci žijí? Kam jezdíte na prázdniny?

Pedagog dětem rozdá pracovní listy. „Před sebou máte text, který jsem přečetla. Vaším prvním úkolem bude vyplnit si takový malý kvíz. Z odpovědí A, B, C, D je vždy jen jedna odpověď správná, tu zakroužkujte.“ Pedagog nechá dětem čas. Kvízové

⁸¹ Pozn.: Pracovní list 2 je obsažen v příloze

otázky společně s pedagogem zkontrolují. Pedagog se ptá po důkazech tvrzení. Úkolem dětí je vyhledat v textu správnou odpověď.

„Vaším druhým úkolem je shrnout téma pomocí metody trojlístku. Na první řádek napište podstatné jméno, to je osoba zvíře nebo věc, která je v příběhu nejvíce důležitá. Na druhý řádek napište dvě přídavná jména. To jsou slova, která vystihují slovo na prvním řádku. Například krásný, moudrý, černý. Na poslední řádek napište slovesa. To je to co někdo dělá. Například sedí, mračí se, zpívá.“

„Teď si zahrajeme hru Přechod přes řeku, kdy budete rozděleni do dvojic/trojic a každá dvojice/trojice dostane dva listy novin. Vaším úkolem je přejít určitou dráhu pouze s pomocí listu novin tak, aby se nikdo nedotkl podlahy.“

Pedagog klade otázky na závěr: Pomáhaly jste si při hře? Jakým způsobem pomáháte doma? Jak pomáháte svým kamarádům?

2.2.3 Příprava na odpoledne 3

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Téma: Nemoc, zranění a přátelství

Věk: Mladší školní věk

Počet účastníků: 8–10

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – přispívání k dobrým mezilidským vztahům ve skupině (podpora, pomoc), utváření a rozvíjení základních dovedností pro spolupráci.

Cíle:

- Dítě je schopno porozumět přečtenému
- Dítě dokáže naslouchat druhým
- Dítě respektuje odpovědi a názory svých vrstevníků
- Dítě dokáže aktivně spolupracovat ve dvojici
- Dítě dokáže logicky myslet
- Dítě rozvíjí svou slovní zásobu a vyjadřovací schopnosti
- Dítě rozvíjí svou kreativitu

Metody: Metoda slovní (vysvětlování), práce s textem, skupinová práce, diskuze, výtvarná činnost

Formy: Skupinová, hromadná

Pomůcky: pastelky, tužky, papíry, kniha Jitka a kytka, obálka s útržky textu pro dvojici dětí⁸²

Obsah:

Motivace:

„Dneska jsem vám přinesla ukázat knížku Jitka a kytka. Hlavní postavou je nemocná Jitka, která leží v posteli. Jednou uvidí, že jí za postelí roste kytka. Jitka se s kytkou skamarádí. Kytka roste a zraje. Díky jejím plodům se Jitka uzdravuje.“

⁸² Pozn.: Pracovní list 3 je obsažen v příloze

Pedagog nechá knihu kolovat, aby si ji děti mohly prohlédnout.

Aktivita:

„Do dvojice dostanete obálku s lístečky. Vaším úkolem je lístečky poskládat tak, aby příběh dával smysl.“ Pedagog rozdá dětem obálky a nechá jim čas na správné složení příběhu. Společně si poté příběh projdou. Děti budou říkat, jak podle nich příběh navazuje.

Nemocná Jitka ležela v posteli. Jednoho dne uviděla za postelí, ve škvíře malou zelenou nitku.

Byla to kytka, která rostla. Jitka se na ni dívala. Kytka napřed vystrčila dva lístky. Rostla dál a dál až měla lístků šest.

Jitce bylo líto, že nevidí z okna. Kytka nastavila svůj lístek, který fungoval jako zrcátko. Jitka list natáčela tak, aby viděla na ulici.

Na ulici viděla vše, co se na ní děje. Paní, která šla s malým pejskem, cvičícího černocho v pruhovaném tričku, popelářské auto a listí opadávající ze stromu.

Jitka sklopila zrcátko na sebe a viděla, že je neučesaná, ale hřeben měla na stole. Kytka rostla tak moc, že už byla skoro u stropu a tak byla dost velká na to, aby se ohnula a Jitce hřeben podala. Když se Jitka učesala, nebyla pořád spokojená.

Kytka rostla a kvetla. Měla nové červené kvítky. Jitka si je utrhla a dala si je za uši. Kytka podala Jitce knížku a obracela stránky. Jeden list si nechala ulomit. Jitka do něj vystříhla dírky a dívala se skrz něj po pokoji.

Listy Jitce kolem tváře dělaly vítr a šustily. Když byla Jitka smutná, otřely jí slzy. Večer ji pohladily, aby se jí lépe spalo. Červené květy voněly, ale brzy začaly opadávat. Kytka začala zrát a místo květů se objevily lusky.

Jitka si lusky utrhla a kuličky z nich začala jíst. Byly sladké jako jahody. Když Jitka snědla poslední, vystrčila nohy z postele a utíkala uzdravená za maminkou. Kytka už zůstala na zdi jenom namalovaná.

Olga Černá: *Jitka a kytka* s. 3–27

Pedagog klade otázky: Co děláte, když jste nemocní? Co vás uzdraví? Kdo je to kamarád? Kde můžete kamarády najít? Jaké plody stromů nebo květin vám chutnají nejvíce?

„Děti, teď si zkusíme nakreslit svého kamaráda. Může to být váš kamarád ze školy nebo z kroužku nebo třeba i oblíbený plyšák.“

Pedagog dětem rozdá papíry a pastelky a nechá dětem čas na vlastní tvorbu. Poté každý představí svého kamaráda.

Pedagog klade otázky na závěr: Kdo může být vaším kamarádem? Kdo je váš nejlepší kamarád? Kde jste se s ním potkaly? Jak se liší kamarád od sourozenců?

2.3 PRŮBĚH ODPOLEDNE S KNIHOU

Ověření pracovních listů proběhlo v Salesiánském středisku mládeže v Českých Budějovicích a ve školní družině na základní škole v Písku.

2.3.1 Odpoledne v Salesiánském středisku

Program Odpoledne s knihou se uskutečnil 23. 2. 2022 po domluvě s vedoucí Oratoře. Děti měly možnost se zúčastnit podle svého zájmu. Účastnilo se 8 dětí ve věku 6–10 let.

Knihu jsem dětem představila, ukázala jsem jim ilustraci Petalíka a půjčila jim baterku. Děti zkoušely, zda je baterka opravdu kouzelná a byly překvapené, že rozsvícení baterky na předměty v místnosti nefunguje.

Poté jsem jim rozdala pracovní listy a přečetla jim ukázkou. Ihned po prvním přečtení děti zakroužkovaly správné odpovědi na tvrzení a při společné kontrole si pamatovaly, v jakých souvislostech toto tvrzení zaznělo. Druhým úkolem bylo vybrat nejdůležitější klíčová slova z úryvku. Tento úkol jsem se jim snažila vysvětlit, ale některé děti ho zřejmě nepochopily a psaly celé věty. Poté jsem se doptávala na otázky, zdali mají nějaké zvířátko doma a jak se jmenuje. Na tuto otázku odpovídaly například, že mají psa Lakyho, Ňufika, Nelu nebo že žádné zvíře doma nemají nebo že už jim zemřelo. Starají se o ně tak, že jim dávají granule, anebo s nimi chodí ven.

Rozdala jsem dětem prázdné papíry a dala jim za úkol nakreslit zvíře, které by chtěly. Nakreslily psa, kočku, raka, králíka nebo želvu. Představily je jmény, které k nim i napsaly.

Na otázku, jestli by chtěly vědět, co dalšího Franta v knížce oživil, nadšeně odpověděly, že ano. Kdyby děti měly kouzelnou baterku, oživily by nejraději aktovku, aby nemusely nosit těžké učebnice; plyšové zvíře nebo panáčka, aby bylo jejich kamarádem. S předměty by si děti hrály, chodily ven a mazlily se. Na závěr si děti vybraly kapitolu z knížky a každé kousek přečetlo.

Myslím, že se odpoledne vydařilo až na práci s klíčovými slovy. Tento úkol bych v budoucnu s dětmi v tomto věku už nepoužila kvůli vysoké obtížnosti. Odpoledne mi ukázalo, jak se dá s knihami ve volném čase pracovat tak, aby děti práce s knihou zaujala. Kniha, kterou předtím žádné dítě neznalo, se jim podle reakcí líbila. Všechny vydržely až do konce programu. Ochotně nakreslily obrázek, vyplnily pracovní list i odpovídaly na otázky a samy si řekly, že chtějí z knížky číst.

2.3.2 Odpoledne ve školní družině

Program odpoledne s knihou se uskutečnil 28. 2. 2022 po domluvě s vychovatelkou školní družiny. Děti měli možnost se zúčastnit podle svého zájmu. Účastnilo se 22 dětí ve věku 7–8 let.

Příběh z knihy jsem dětem představila, nechala jsem ji kolovat a půjčila jim kouzelný kamínek. Děti zkoušely, zda se začne něco dít.

Poté jsem dětem rozdala pracovní listy. Přečetla jsem jim ukázkou a nechala jim čas, aby mohly kvíz vyplnit. Společně jsme kvíz zkontrolovaly. Všichni měli správné odpovědi. Dalším úkolem bylo shrnout ukázkou pomocí metody trojlístku. Dětem jsem vysvětlila, co na který řádek napsat. Děti pochopily úkol, avšak napsaly méně slov, než bylo jejich úkolem. Poté jsem se doptávala na otázky, zda se někdy ztratily a kdo jim pomohl. Odpovídaly, že se ztratily na nádraží, v zoo, v obchodě nebo v lese, ale že se vždycky nějak našly samy. Děti věděly, jak vypadá mraveniště. Podle dětí je sestavené z větviček a jehličí a nachází se v lese. Mravenci mají uvnitř chodbičky, kterými si nosí

jídlo. Hodně dětí jezdí na prázdniny k tetě a strýčkovi nebo k babičce a dědovi, kde mají své kamarády, se kterými si hrají.

V další fázi měly děti možnost si vybrat, zda chtějí hrát hru nebo skládat text z další knihy. Několik málo dětí si vybralo skládání textu, těm jsem vysvětlila, že v obálkách se nachází útržky textu a z nich mají vytvořit příběh tak, aby dával smysl. Nechala jsem je pracovat a mezitím jsem rozdělila děti na dvojice a trojice, rozdala jim listy novin a vysvětlila jim pravidla hry. Děti hru pochopily a dostaly se pomocí listů na konec dráhy. Cestou si pomáhaly a nestoupaly na zem. Poté jsem se doptávala na otázky, zda pomáhají doma a svým kamarádům. Odpovídaly, že doma například uklízí nádobí z myčky nebo pomáhají s vařením a uklízejí si pokoj. Kamarádům pomáhají ve škole. Děti poté dostaly papíry a pastelky a kreslily svého nejlepšího kamaráda. Mezitím jsem se vrátila k dětem skládajícím text. Tento úkol dětem příliš nešel a tak jsem jim řekla, jaké je správné řešení. Tyto děti také nakreslily obrázek svého nejlepšího kamaráda.

Myslím, že odpoledne se vydařilo, navzdory hektičnosti, která byla způsobena velkým množstvím dětí. Děti se ochotně zapojily do všech úkolů a aktivit. Některé úkoly jim dělaly trochu problémy, například metoda zpřeházených vět. Myslím, že zde bylo příliš mnoho vět. Příště bych na tento úkol příběh zkrátila, aby se dětem s textem pracovalo lépe. Nejvíce se dětem líbil kvíz s otázkami nebo hra.

2.4 PRACOVNÍ LISTY

Pracovní listy s úryvky textů a úkoly jsou obsaženy v příloze.

2.4.1 Charakteristika pracovních listů

Pracovní list 1 – Téma: Zodpovědnost a fantazie

Ukázka textu v prvním pracovním listě vypráví o setkání hlavní postavy Franty s kouzelným dědečkem, kdy má Franta za úkol vymyslet jméno pro nově vytvořené zvířátko z odpadků. Když tento úkol splní, dostane za odměnu kouzelnou baterku.

Aktivita jsou sestaveny tak, aby podporovaly přemýšlení nad textem. Proto je první úkol metoda ANO x NE. S touto metodou je při práci s textem použita metoda klíčových slov, která má za cíl vystihnout z textu to nejdůležitější. Text je hravý a plný fantazijních prvků, úkoly lze obměnit dalšími metodami práce s textem.

Pracovní list 2 – Téma: Pomoc a přátelství

Ukázka pojednává o mravencově cestě zpět do mraveniště, při které mu pomáhá hlavní postava Julča.

V prvním úkolu je zvolena práce s textem ve formě obměněné metody ANO x NE. Tato metoda evokuje hravý kvíz. Druhý úkol spočívá v metodě pětílístku (trojlístku), kde se vyžaduje zamyšlení a základní znalosti slovních druhů. Cílem metody je grafické sestavení tvaru, který odpovídá struktuře pětílístku (trojlístku).

Pracovní list 3 – Téma: Nemoc, zrání a přátelství

Text vypráví o nemocné Jitce, která leží v posteli. Jednoho dne si všimne, že jí za postelí vyrůstá nitka, ze které se postupem času stává kytka. Jitka se s kytkou přátelí a je přítomna jejímu růstu a zrání.

Pro tuto ukázkou je použita metoda zpřeházených vět, která má za úkol vystihnout návaznost děje, toto vyžaduje pozorné čtení.

2.4.2 Řešení pracovních listů

Pracovní list 1 – Téma: Zodpovědnost a přátelství

Úkol 1: NE, ANO, ANO, NE, ANO, NE, NE

Úkol 2: Kouzlo, baterka, Petalík, zvířátko, zodpovědnost

Pracovní list 2 – Téma: Pomoc a přátelství

Úkol 1: 1B, 2C, 3D, 4A, 5B, 6C, 7A

Úkol 2: První řádek – Mravenec; Druhý řádek – ztracený, malý; Třetí řádek – hledá, sedí, putuje; (Čtvrtý řádek – Mravenec hledá cestu domů; Pátý řádek – brouček)

Pracovní list 3 – Téma: Nemoc, přátelství, růst a zrání

Úkol: c, h, b, a, e, f, d, g

ZÁVĚR

Bakalářská práce *Vybraná tvorba Olgy Černé ve volnočasové výchově ke čtenářství* se zabývá využitím děl autorky při práci pedagoga volného času. Pro práci byla vybrána díla s tématy přátelství, zodpovědnosti, fantazie a nemoci. Jedná se o díla *Kouzelná baterka*, *Poklad starého brouka* a *Jitka a kytka*.

V teoretické části je popsán životopis autorky, se kterou se mi podařilo spojit, a prostřednictvím elektronické komunikace mi odpověděla na mé otázky a poskytla některé osobní informace. Přepis komunikace je součástí přílohy. Dále se práce zabývá rozborem autorčiných děl, jejími oblíbenými literárními žánry, věkovými skupinami, pro které jsou její díla vhodná. Jsou zde popsány metody práce s textem, které jsou využity v pracovních listech – ANO x NE, klíčová slova, trojlístek a zpřeházené věty.

V praktické části jsou charakterizována zařízení, kde byly pracovní listy ověřeny (Salesiánské středisko v Českých Budějovicích a školní družina Základní školy Jana Husa v Písku). Dále se zde nachází příklad příprav, dle nichž se odehrála literární odpoledne s knihou a je popsán skutečný průběh včetně jeho zhodnocení. Příklady pracovních listů spolu s ukázkami dětmi vyplněných listů a záznamy výtvarných aktivit jsou součástí přílohy.

Cíle, které jsem si stanovila, byly naplněny. Podařilo se mi připravit pro děti program s knihami Olgy Černé, který je zaujal. S nadšením vyplnily všechny listy a pustily se do výtvarných aktivit i pohybové hry. Výběr knih i ukázek tak považuji za zdařilý, nicméně pro příště bych některé metody práce s textem pro tuto věkovou kategorii volila jednodušší. Zkrátila bych úryvek z knihy *Jitka a kytka*, který byl pro skládání zpřeházených vět příliš obsáhlý. Také bych se snažila lépe vysvětlit klíčová slova a princip metody trojlístku v pracovních listech s ukázkami děl *Kouzelná baterka* a *Poklad starého brouka*.

Využitím děl Olgy Černé ve výchově ke čtenářství a zjišťováním, jak na ně děti reagují, se dosud v rámci odborných prací žádný autor nezabýval, proto své výsledky nemohu s ničím porovnat. Ověřila jsem si v praxi, že dětem se autorčina tvorba líbí a ilustrace se jim zdají být atraktivní a zajímavé. Věřím, že tvorba Olgy Černé si zaslouží pozornost. Doufám, že má bakalářská může inspirovat další pedagogy k využití autorčiných literárních děl ve volnočasových aktivitách.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Primární literatura:

- ČERNÁ, O. *Kouzelná baterka*. Praha: Baobab, 2003. ISBN 80-903276-1-3.
- ČERNÁ, O. *Poklad starého brouka*. Praha: Baobab, 2007. ISBN 978-80-87022-11-5.
- ČERNÁ, O. *Jitka a kytky*. Praha: Baobab, 2010. ISBN 978-80-87060-31-5.
- ČERNÁ, O. *Z domu a zahrady*. Praha: Baobab & GplusG, 2011. ISBN 978-80-87060-50-6.
- ČERNÁ, O. *To je M. Sasek*. Praha: Baobab, 2014. ISBN 978-80-87060-94-0.
- ČERNÁ, Olga. *Klárka a 11 babiček*. Praha: Baobab, 2015. ISBN 978-80-7515-008-0.
- ČERNÁ, O. *To je Praha*. Praha: Baobab, 2015. ISBN 978-80-7515-004-2.
- ČERNÁ, Olga, ed. *Ztracený deník profesora z Essexu, aneb, Podivuhodná zvířena*. Praha: Baobab, 2017. ISBN 978-80-7515-056-1.
- ČERNÁ, O. *Čtení není žádná nuda: náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0720-7.
- ČERNÁ, O a kol. *Jinde*. 2. vydání. Praha: Baobab (ve společnosti Baobab&GplusG, s.r.o.), 2016. ISBN 978-80-88171-06-5.

Sekundární literatura:

- Co čtou a čeho se bojí. *Děti a my: časopis pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajících profesí*. Praha: Avicenum, 2012. ISSN 0323-1879; Roč. 42, č. 3, s. 6–9
- ČAPEK, R. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7
- ČERNÁ, O.; JANSOVÁ, L. Olga Černá: Zajímavé knihy a časopisy jsou základem dobré knihovny, ale samy o sobě nestačí. *Bulletin SKIP*, Roč. 28, č. 3 (2019)
- Důležité je dětem čtení neznechutit. *Informatorium 3-8 : časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách* Praha : Portal, 1993-, ISSN 1210-7506 ; Roč. 21, č. 9 (2014), s. 22–23
- KUČERA, D. *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4621-0.
- Miroslav Šašek z prací: Olga Černá uvádí dílo tvůrce, který je známý spíš ve světě než doma. *Revolver Revue*, ISSN 1210-2881; Roč. 27, č. 89 (2012),
- MOCNÁ, D. a PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- PAVERA, L. a VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1. s. 177–199
- ŠUBRTOVÁ, M. *Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990-2010*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5692-3.

- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- Věřte nevěřte panu profesorovi, já věřím. *Tvar*, ISSN 0862-657X ; Roč. 29, č. 18 (2018), s. 22
- ZBUDILOVÁ, H. *Literární výchova ve volném čase*. Jinočany: H & H, 2020. ISBN 978-80-7319-138-2.

Internetové zdroje:

- Blog: Olga Černá. *Olga Černá* [online]. © 2017 Olga Černá. [cit. 2021-10-11]. Dostupné na WWW: <<https://olga-cerna2.webnode.cz/blog/>>
- Co je LiStOVáNí - LiStOVáNí. Knížky na jevišti - LiStOVáNí [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na WWW: <<https://www.listovani.cz/onas/co-je-listovani>>
- ČERNÁ, O. *Kouzelná baterka*. | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/kouzelná-baterka-14664>>
- Černá, O.: Jitka a kytka - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. © Milena Šubrtová [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/27185/cerna-olga-jitka-a-kytka>>
- Černá, Olga: Klárka a 11 babiček - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. © [cit. 2021-11-22]. Dostupné na WWW: <<https://www.iliteratura.cz/Clanek/36143/cerna-olga-klarka-a-11-babicek>>
- ČERNÁ, O. *Re: Bakalářská práce* [elektronická pošta]. Message to: Šárka Málková. 19. října 2021 [cit. 2021-10-26]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.
- Černá, Olga: To je Praha - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. © [cit. 2021-11-24]. Dostupné na WWW: <<https://www.iliteratura.cz/Clanek/35359/cerna-olga-to-je-praha>>
- Černá, Olga: Z domu a zahrady - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. © Milena Šubrtová [cit. 2021-11-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/29289/cerna-olga-z-domu-a-zahrady>>
- Čtení není žádná nuda - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-30]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/cteni-neni-zadna-nuda-222750>>
- Jinde - * antologie | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/jinde-291797>>
- Jitka a kytka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021.10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/jitka-a-kytka-80469>>
- Jitka a Kytka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-22]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/jitka-a-kytka-180166>>

- Klárka a 11 babiček - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-14]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/klarka-a-11-babicek-249042>>
- Klárka a 11 babiček - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-23]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/klarka-a-11-babicek-249042?orderBy=new&str=2>>
- Kouzelná baterka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-20]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/kouzelná-baterka-14664>>
- KYNCL, L. *Metody čtením a psaním ke kritickému myšlení* [online]. ©2018, [cit. 2021-12-09]. Dostupné na WWW: <<https://liborkyncl.estranky.cz/clanky/metody-rwct/petilistek.html>>
- KYNCL, L. *Metody čtením a psaním ke kritickému myšlení* [online]. ©2018, [cit. 2021-12-09]. Dostupné na WWW: <<https://liborkyncl.estranky.cz/clanky/metody-rwct/ano---ne.html>>
- Národní pedagogická knihovna J. A. Komenského:[online].].[cit. 2021-10-07]. Dostupné na WWW: <<https://katalog.npmk.cz/records/2c0fbc5c-0f81-446a-b74b-fa1ed01dd1d4>>
- Odborný článek: Čtenářská gramotnost v RVP ZV. *Metodický portál / Odborné články* [online]. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/12433/CTENARSKA-GRAMOTNOST-V-RVP->>>
- Olga Černá | Baobab. Baobab Books - české ilustrované knihy pro děti | Baobab [online]. [cit. 2021-10-07]. Dostupné na WWW: <<https://www.baobab-books.net/author/olga-cerna>>
- Olga Černá životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-7]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/olga-cerna-4559>>
- Poklad starého brouka - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/poklad-stareho-brouka-14663>>
- To je M. Sasek - Martin Salisbury | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-26]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/to-je-m-sasek-209458>>
- To je Praha - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-25]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/to-je-praha-244064>>
- Učitelství listy: Olga Černá: Čtení není žádná nuda. Náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení. *Učitelství listy* [online]. [cit. 2021-10-19] Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelstvi-listy.cz/2014/12/olga-cerna-cteni-neni-zadna-nuda-namety.html>>
- Z domu a zahrady – Olga Černá Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-12-4]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/z-domu-a-zahrady-109604>>

- Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-10-18]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/ztraceny-denik-profesora-z-essexu-aneb-podivuhodna-zvirena-357128>>
- Ztracený deník profesora z Essexu aneb podivuhodná zvířena - Olga Černá | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. © 2008 [cit. 2021-11-23]. Dostupné na WWW: <<https://www.databazeknih.cz/knihy/ztraceny-denik-profesora-z-essexu-aneb-podivuhodna-zvirena-357128?orderBy=new&str=1>>

SEZNAM ZKRATEK

apod. -	a podobně
ČVUT -	České vysoké učení technické
MŠMT -	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např. -	například
OSPOD -	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
pozn. -	poznámka
př. -	příklad
resp. -	respektive
tzn. -	to znamená

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I.	Pracovní list 1
Příloha II.	Pracovní list 2
Příloha III.	Pracovní list 3
Příloha IV.	Ukázka vyplněných pracovních listů
Příloha V.	Přepis elektronické korespondence s Olgou Černou

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I.

PRACOVNÍ LIST 1 – TÉMA: ZODPOVĚDNOST A FANTAZIE

„Jak se jmenuje?“ zeptal se ho někdo. Franta se lekl. Otočil se a uviděl malinkatého ohnutého dědečka. Byl jen o kousek větší než Franta, měl bílé fousy, placatou čepici a špinavý kabát skoro až na zem. „Povídám, jak se jmenuje?“

„Ještě jsem o tom nepřemýšlel,“ přiznal Franta.

„Tak na to zkus přijít,“ povídá dědeček, „a když řekneš správné jméno, něco ti dám.“ Franta se díval na zvíře. Bylo tlusté, vypadalo dobrácky a trochu ospale. Ale na těch nožičkách by možná mohlo docela rychle běžat.

„Já bych mu říkal Petalík,“ zkusil to, „protože jsem vždycky chtěl mít pejska. Ale máma mi to nechce dovolit.“

„To by mohlo být,“ souhlasil dědeček. „Tak hele!“

Sáhl do kapsy a podal Frantovi úplně mrňavou baterku.

„To je kouzelná baterka. Když s ní na něco posvítiš, ožije to. Ale pozor! Pak se o to taky musíš starat, tak si dobře rozmysli, než ji rozsvítíš!“

A zmizel.

„Franto! Kde jsi?“ volala maminka.

Franta schoval Petalíka do křoví, baterku do kapsy a běžel za ní.

Olga Černá: Kouzelná baterka s.7

Úkol 1: Vyber správné tvrzení.

Tvrzení	Po čtení	Správná odpověď
Franta potkal babičku	ANO X NE	ANO X NE
Zvíře mohlo rychle běžat	ANO X NE	ANO X NE
Franta dal zvířeti jméno Petalík	ANO X NE	ANO X NE
Franta chtěl vždycky kočku	ANO X NE	ANO X NE
Franta dostal kouzelnou baterku	ANO X NE	ANO X NE
Na Frantu volal tatínek	ANO X NE	ANO X NE
Franta schoval zvíře do kapsy	ANO X NE	ANO X NE

ÚKOL 2: Zkus v úryvku vybrat 5 nejdůležitějších klíčových slov.

PŘÍLOHA II.

PRACOVNÍ LIST 2 – TÉMA: POMOC A PŘÁTELSTVÍ

„Já jsem zabloudil,“ vysvětloval mravenec. „Šel jsem po nějaké cestě, co ještě neznám, a došel jsem na tenhle dvorek a teď nevím, jak zpátky do mraveniště, a ještě ke všemu mě tu honila slepice a klovla mě do nohy a teď se mi špatně chodí. Jak tu můžete nechat tak nebezpečná zvířata volně pobíhat!“

„Máš si dávat pozor a nemotat se tady,“ řekla Julča. „A cestu domů ti asi najít nepomůžu, já k vám taky netrefím.“ Pamatovala se, že včera v lese nějaká mraveniště viděla, ale kde to bylo a kudy se k nim dojde, na to si vzpomenout nemohla.

„Naše mraveniště je úplně nejkrásnější,“ vysvětloval mravenec. „Určitě ho znáš. Je na kraji takového paloučku se zvonky a jahodami, vedle úplně kulatého kamene a nad ním roste jeřabina. Nemůže to být daleko.“

„Já se zeptám tety,“ řekla Julča a šla dovnitř.

„Teta nic neví,“ hlásila. „Ale můžu jít s tebou a hledat, když přijdu včas k obědu.“

Tak šli. Mravenec seděl Julče na rameni a šeptal: „Tady je mi to povědomé. Teď trochu doprava, myslím. Ne, tohle není ono. Ten kámen je kulatější a tohle není jeřabina, to je bez. Zkus to támhle nahoru.“

Olga Černá: Poklad starého brouka s. 20–21

Úkol 1: Vyber správnou odpověď

1. Kdo pomáhal najít mravenci cestu domů?
 - a) Teta
 - b) Julča
 - c) Brouk
 - d) Blecha
2. Kdo zranil mravence na dvorku?
 - a) Kráva
 - b) Kohout
 - c) Slepice
 - d) Kočka
3. Kde byl mravenec poraněný?
 - a) Břicho
 - b) Nos
 - c) Hlava
 - d) Noha
4. U jakého kamene měl mravenec mraveniště?
 - a) Kulatého
 - b) Plochého
 - c) Hranatého
 - d) Špičatého

5. V jaké části dne se mravenec ztratil?
- a) Ráno
 - b) Dopoledne
 - c) Odpoledne
 - d) Večer
6. Kde mravenec seděl při hledání mraveniště?
- a) Za uchem
 - b) Na ruce
 - c) Na rameni
 - d) Na nose
7. Co roste u hledaného mraveniště?
- a) Jeřabina
 - b) Bez
 - c) Dub
 - d) Smrk

Úkol 2: Zkus vyjádřit strukturu úryvku pomocí metody trojlístku.

PŘÍLOHA III.

PRACOVNÍ LIST 3 – TÉMA: NEMOC, ZRÁNÍ A PŘÁTELSTVÍ

Úkol: Pokuste se ve dvojici poskládat útržky textu tak, aby byla zachována dějová linka příběhu. (Písmena, kterými jsou útržky nazvány, slouží pouze pro snadnější kontrolu sestaveného textu, proto nejsou při skládání příběhu nijak určující.)

(Text. Olga Černá: *Jitka a kytka s. 3–27*)

- a) *Na ulici viděla vše, co se na ní děje. Paní, která šla s malým pejskem, cvičícího černocho v pruhovaném tričku, popelářské auto a listí opadávající ze stromu.*
- b) *Jitce bylo líto, že nevidí z okna. Kytka nastavila svůj lístek, který fungoval jako zrcátko. Jitka list natáčela tak, aby viděla na ulici.*
- c) *Nemocná Jitka ležela v posteli. Jednoho dne uviděla za postelí, ve škvíře malou zelenou nitku.*
- d) *Listy Jitce kolem tváře dělaly vítr a šustily. Když byla Jitka smutná, otřely jí slzy. Večer ji pohladily, aby se jí lépe spalo. Červené květy voněly, ale brzy začaly opadávat. Kytka začala zrát a místo květů se objevily lusky.*
- e) *Jitka sklopila zrcátko na sebe a viděla, že je neučesaná, ale hřeben měla na stole. Kytka rostla tak moc, že už byla skoro u stropu a tak byla dost velká na to, aby se ohnula a Jitce hřeben podala. Když se Jitka učesala, nebyla pořád spokojená.*
- f) *Kytka rostla a kvetla. Měla nové červené kvítky. Jitka si je utrhla a dala si je za uši. Kytka podala Jitce knížku a obracela stránky. Jeden list si nechala ulomit. Jitka do něj vystřihla dírky a dívala se skrz něj po pokoji.*
- g) *Jitka si lusky utrhla a kuličky z nich začala jíst. Byly sladké jako jahody. Když Jitka snědla poslední, vystrčila nohy z postele a utíkala uzdravená za maminkou. Kytka už zůstala na zdi jenom namalovaná.*
- h) *Byla to kytka, která rostla. Jitka se na ni dívala. Kytka napřed vystrčila dva lístky. Rostla dál a dál až měla lístků šest.*

PŘÍLOHA IV.

UKÁZKA Z AKTIVIT

Pracovní list:
 „Jak se jmenuje?“ zeptal se ho někdo. Franta se lekl. Otočil se a uviděl malinkatého ohmatého dědečka. Byl jen o kousek větší než Franta, měl bílé fousy, placatou čepici a špinavý kabát skoro až na zem. „Povídam, jak se jmenuje?“
 „Jéť jsem o tom nepřemýšlel.“ přiznal Franta.
 „Tak na to zkus přijít.“ povídá dědeček, „a když řekneš správné jméno, něco ti dám.“
 Franta se díval na zvíře. Bylo tlusté, vypadaloby dobrácky a trochu ospale. Ale na těch nožičkách by možná mohlo docela rychle běžat.
 „Já bych mu říkal Petalík.“ zkusil to. „protože jsem vždycky chtěl mít pejska. Ale máma mi to nechce dovolit.“
 „To by mohlo být.“ souhlasil dědeček. „Tak hele!“
 Sáhlo do kapsy a podal Frantovi úplně nerukovou baterku.
 „To je kouzelná baterka. Když s ní na něco posvítíš, ozije to. Ale pozor! Pak se o to taky musíš starat, tak si dobře rozmysli, než ji rozsvítíš!“
 A zmizel.
 „Franto! Kde jsi?“ volala maminka.
 Franta schoval Petalíka do křoví, baterku do kapsy a běžel za ní!

Úkol 1: Vyber správné tvrzení.

Tvrzení	Po čtení	Správná odpověď
Franta potkal babičku	ANO X NE	ANO X NE
Zvíře mohlo rychle běžat	ANO X NE	ANO X NE
Franta dal zvířeti jméno Petalík	ANO X NE	ANO X NE
Franta chtěl vždycky kočku	ANO X NE	ANO X NE
Franta dostal kouzelnou baterku	ANO X NE	ANO X NE
Na Frantu volal tatínek	ANO X NE	ANO X NE
Franta schoval zvíře do kapsy	ANO X NE	ANO X NE

ÚKOL 2: Zkus v úryvku vybrat 5 nejdůležitějších klíčových slov.

Franta, potkal dědečka, kouzelná baterka, zvíře, Petalík, baterku schoval do kapsy

ČERNÁ, Olga. Kouzelná baterka. 2. vyd. Praha: Baobab, 2012. ISBN 978-80-87060-60-5. s. 6

Pracovní list:
 „Jak se jmenuje?“ zeptal se ho někdo. Franta se lekl. Otočil se a uviděl malinkatého ohmatého dědečka. Byl jen o kousek větší než Franta, měl bílé fousy, placatou čepici a špinavý kabát skoro až na zem. „Povídam, jak se jmenuje?“
 „Jéť jsem o tom nepřemýšlel.“ přiznal Franta.
 „Tak na to zkus přijít.“ povídá dědeček, „a když řekneš správné jméno, něco ti dám.“
 Franta se díval na zvíře. Bylo tlusté, vypadaloby dobrácky a trochu ospale. Ale na těch nožičkách by možná mohlo docela rychle běžat.
 „Já bych mu říkal Petalík.“ zkusil to. „protože jsem vždycky chtěl mít pejska. Ale máma mi to nechce dovolit.“
 „To by mohlo být.“ souhlasil dědeček. „Tak hele!“
 Sáhlo do kapsy a podal Frantovi úplně nerukovou baterku.
 „To je kouzelná baterka. Když s ní na něco posvítíš, ozije to. Ale pozor! Pak se o to taky musíš starat, tak si dobře rozmysli, než ji rozsvítíš!“
 A zmizel.
 „Franto! Kde jsi?“ volala maminka.
 Franta schoval Petalíka do křoví, baterku do kapsy a běžel za ní!

Úkol 1: Vyber správné tvrzení.

Tvrzení	Po čtení	Správná odpověď
Franta potkal babičku	ANO X NE	ANO X NE
Zvíře mohlo rychle běžat	ANO X NE	ANO X NE
Franta dal zvířeti jméno Petalík	ANO X NE	ANO X NE
Franta chtěl vždycky kočku	ANO X NE	ANO X NE
Franta dostal kouzelnou baterku	ANO X NE	ANO X NE
Na Frantu volal tatínek	ANO X NE	ANO X NE
Franta schoval zvíře do kapsy	ANO X NE	ANO X NE

ÚKOL 2: Zkus v úryvku vybrat 5 nejdůležitějších klíčových slov.

FRANTA BATERKA, DEDEČEK, MAMINKA

ČERNÁ, Olga. Kouzelná baterka. 2. vyd. Praha: Baobab, 2012. ISBN 978-80-87060-60-5. s. 6

Pracovní list:
 „Jak se jmenuje?“ zeptal se ho někdo. Franta se lekl. Otočil se a uviděl malinkatého ohmatého dědečka. Byl jen o kousek větší než Franta, měl bílé fousy, placatou čepici a špinavý kabát skoro až na zem. „Povídam, jak se jmenuje?“
 „Jéť jsem o tom nepřemýšlel.“ přiznal Franta.
 „Tak na to zkus přijít.“ povídá dědeček, „a když řekneš správné jméno, něco ti dám.“
 Franta se díval na zvíře. Bylo tlusté, vypadaloby dobrácky a trochu ospale. Ale na těch nožičkách by možná mohlo docela rychle běžat.
 „Já bych mu říkal Petalík.“ zkusil to. „protože jsem vždycky chtěl mít pejska. Ale máma mi to nechce dovolit.“
 „To by mohlo být.“ souhlasil dědeček. „Tak hele!“
 Sáhlo do kapsy a podal Frantovi úplně nerukovou baterku.
 „To je kouzelná baterka. Když s ní na něco posvítíš, ozije to. Ale pozor! Pak se o to taky musíš starat, tak si dobře rozmysli, než ji rozsvítíš!“
 A zmizel.
 „Franto! Kde jsi?“ volala maminka.
 Franta schoval Petalíka do křoví, baterku do kapsy a běžel za ní!

Úkol 1: Vyber správné tvrzení.

Tvrzení	Po čtení	Správná odpověď
Franta potkal babičku	ANO X NE	ANO X NE
Zvíře mohlo rychle běžat	ANO X NE	ANO X NE
Franta dal zvířeti jméno Petalík	ANO X NE	ANO X NE
Franta chtěl vždycky kočku	ANO X NE	ANO X NE
Franta dostal kouzelnou baterku	ANO X NE	ANO X NE
Na Frantu volal tatínek	ANO X NE	ANO X NE
Franta schoval zvíře do kapsy	ANO X NE	ANO X NE

ÚKOL 2: Zkus v úryvku vybrat 5 nejdůležitějších klíčových slov.

o tom se rozhodl, maminka, to nechtěla dovolit, pejska

ČERNÁ, Olga. Kouzelná baterka. 2. vyd. Praha: Baobab, 2012. ISBN 978-80-87060-60-5. s. 6

Pracovní list:
 „Jak se jmenuje?“ zeptal se ho někdo. Franta se lekl. Otočil se a uviděl malinkatého ohmatého dědečka. Byl jen o kousek větší než Franta, měl bílé fousy, placatou čepici a špinavý kabát skoro až na zem. „Povídam, jak se jmenuje?“
 „Jéť jsem o tom nepřemýšlel.“ přiznal Franta.
 „Tak na to zkus přijít.“ povídá dědeček, „a když řekneš správné jméno, něco ti dám.“
 Franta se díval na zvíře. Bylo tlusté, vypadaloby dobrácky a trochu ospale. Ale na těch nožičkách by možná mohlo docela rychle běžat.
 „Já bych mu říkal Petalík.“ zkusil to. „protože jsem vždycky chtěl mít pejska. Ale máma mi to nechce dovolit.“
 „To by mohlo být.“ souhlasil dědeček. „Tak hele!“
 Sáhlo do kapsy a podal Frantovi úplně nerukovou baterku.
 „To je kouzelná baterka. Když s ní na něco posvítíš, ozije to. Ale pozor! Pak se o to taky musíš starat, tak si dobře rozmysli, než ji rozsvítíš!“
 A zmizel.
 „Franto! Kde jsi?“ volala maminka.
 Franta schoval Petalíka do křoví, baterku do kapsy a běžel za ní!

Úkol 1: Vyber správné tvrzení.

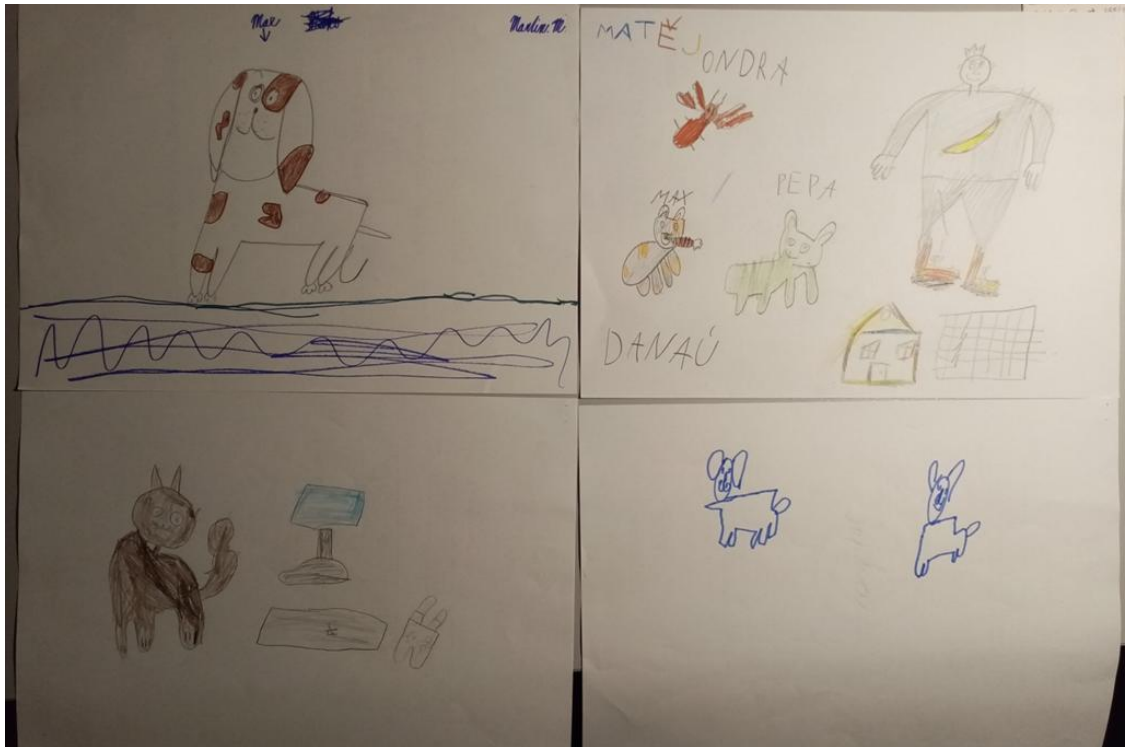
Tvrzení	Po čtení	Správná odpověď
Franta potkal babičku	ANO X NE	ANO X NE
Zvíře mohlo rychle běžat	ANO X NE	ANO X NE
Franta dal zvířeti jméno Petalík	ANO X NE	ANO X NE
Franta chtěl vždycky kočku	ANO X NE	ANO X NE
Franta dostal kouzelnou baterku	ANO X NE	ANO X NE
Na Frantu volal tatínek	ANO X NE	ANO X NE
Franta schoval zvíře do kapsy	ANO X NE	ANO X NE

ÚKOL 2: Zkus v úryvku vybrat 5 nejdůležitějších klíčových slov.

o tom se rozhodl, maminka, to nechtěla dovolit, pejska

ČERNÁ, Olga. Kouzelná baterka. 2. vyd. Praha: Baobab, 2012. ISBN 978-80-87060-60-5. s. 6

Pracovní list Kouzelná baterka

Obrázky domácích mazlíčků

PŘÍLOHA II.

PRACOVNÍ LIST 2 – TÉMA: POMOC A PŘÁTELSTVÍ (POKLAD STARÉHO BROUKA)

„Má jsem zablouzlil.“ vyvěřoval mravence. „Sel jsem po nějaké cestě, co ještě neznám, a došel jsem na tenhle dvorek a teď nevím, jak zpátky do mraveniště, a ještě ke všemu mě tu honila slepice a klovala mě do nohy a teď se mi špatně chodí. Jak tu můžete nechat tak nebezpečná zvířata volně pobíhat!“

„Máš si dávat pozor a nemotat se tady.“ řekla Julča. „A cestu domů ti asi najít nepomůžu, já kvám taky netrefím.“ Pamatovala se, že včera v lese nějaká mraveniště viděla, ale kde to bylo a kudy se k nim dojde, na to si vzpomenuť nemohla.

„Násle mraveniště je úplně nejkrásnější.“ vyvěřoval mravence. „Uřídě ho znáš. Je na kraji takového paloučku se zvonky a jahodami, vedle úplně kulatého kamene a nad ním roste jeřabina. Nemůže to být daleko.“

„Já se zeptám tety.“ řekla Julča a šla domů.

„Teta nic neví.“ hlásila. „Ale můžu jít s tebou a hledat, když přijdu včas k obědu.“

Tak šli. Mravence seděl Julče na rameni a šeptal: „Tady je mi to povědomé. Teď trochu doprava, myslím. Ne, tohle není ono. Ten kámen je kulatější a tohle není jeřabina, to je bez. Zkus to táhně nahoru.“³

Úkol 1: Vyber správnou odpověď!

- Kdo pomáhal najít mravenci cestu domů?
 - Teta
 - Julča
 - Brouk
 - Blecha
- Kdo zranil mravence na dvorku?
 - Kráva
 - Kohout
 - Slepice
 - Kočka
- Kde byl mravence poraněný?
 - Břicho
 - Nos
 - Hlava
 - Noha
- U jakého kamene měl mravence mraveniště?
 - Kulatého
 - Plochého
 - Hranatého
 - Špičatého

³ ČERNÁ, O. *Jitka a Jyška*. Praha: Baobab, 2010. ISBN 978-80-87060-31-5, s. 20-21

Pracovní list:

„Já jsem zablouzlil.“ vyvěřoval mravence. „Sel jsem po nějaké cestě, co ještě neznám, a došel jsem na tenhle dvorek a teď nevím, jak zpátky do mraveniště, a ještě ke všemu mě tu honila slepice a klovala mě do nohy a teď se mi špatně chodí. Jak tu můžete nechat tak nebezpečná zvířata volně pobíhat!“

„Máš si dávat pozor a nemotat se tady.“ řekla Julča. „A cestu domů ti asi najít nepomůžu, já k vám taky netrefím.“ Pamatovala se, že včera v lese nějaká mraveniště viděla, ale kde to bylo a kudy se k nim dojde, na to si vzpomenuť nemohla.

„Násle mraveniště je úplně nejkrásnější.“ vyvěřoval mravence. „Uřídě ho znáš. Je na kraji takového paloučku se zvonky a jahodami, vedle úplně kulatého kamene a nad ním roste jeřabina. Nemůže to být daleko.“

„Já se zeptám tety.“ řekla Julča a šla domů.

„Teta nic neví.“ hlásila. „Ale můžu jít s tebou a hledat, když přijdu včas k obědu.“

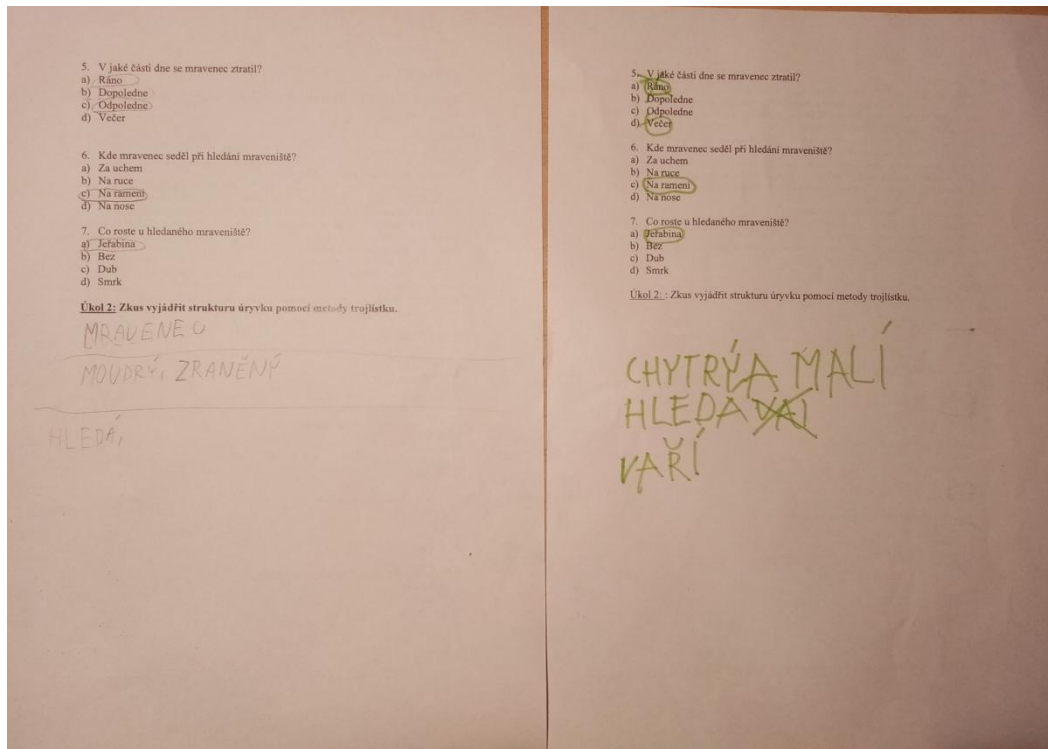
Tak šli. Mravence seděl Julče na rameni a šeptal: „Tady je mi to povědomé. Teď trochu doprava, myslím. Ne, tohle není ono. Ten kámen je kulatější a tohle není jeřabina, to je bez. Zkus to táhně nahoru.“²

Úkol 1: Vyber správnou odpověď!

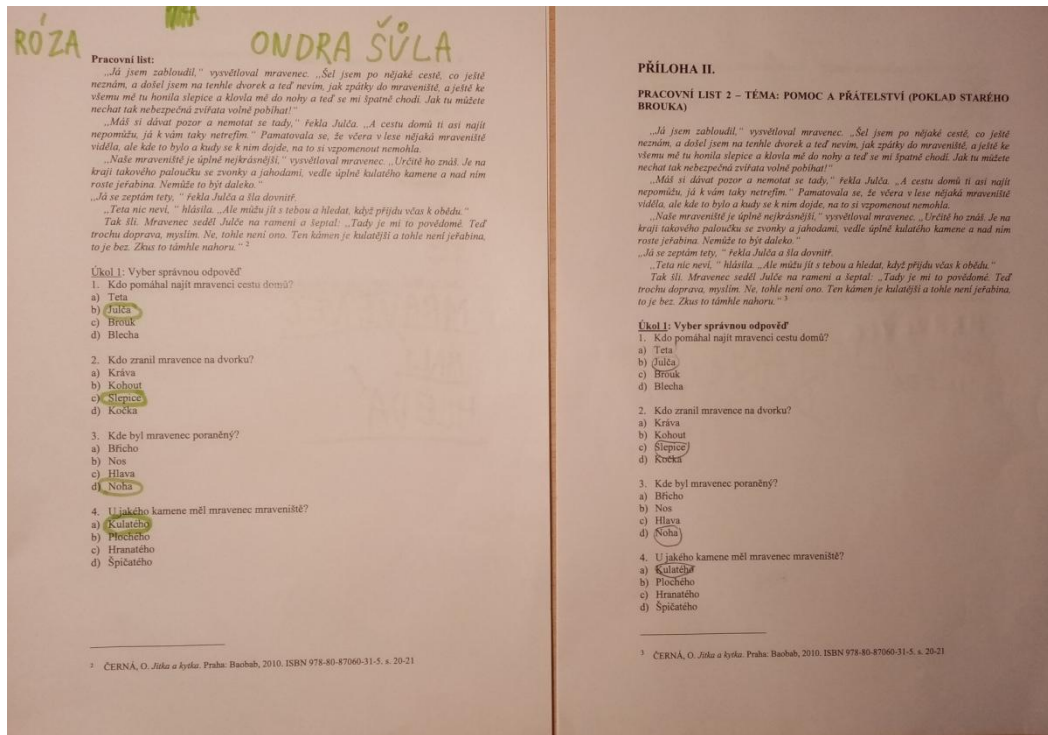
- Kdo pomáhal najít mravenci cestu domů?
 - Teta
 - Julča
 - Brouk
 - Blecha
- Kdo zranil mravence na dvorku?
 - Kráva
 - Kohout
 - Slepice
 - Kočka
- Kde byl mravence poraněný?
 - Břicho
 - Nos
 - Hlava
 - Noha
- U jakého kamene měl mravence mraveniště?
 - Kulatého
 - Plochého
 - Hranatého
 - Špičatého

² ČERNÁ, O. *Jitka a Jyška*. Praha: Baobab, 2010. ISBN 978-80-87060-31-5, s. 20-21

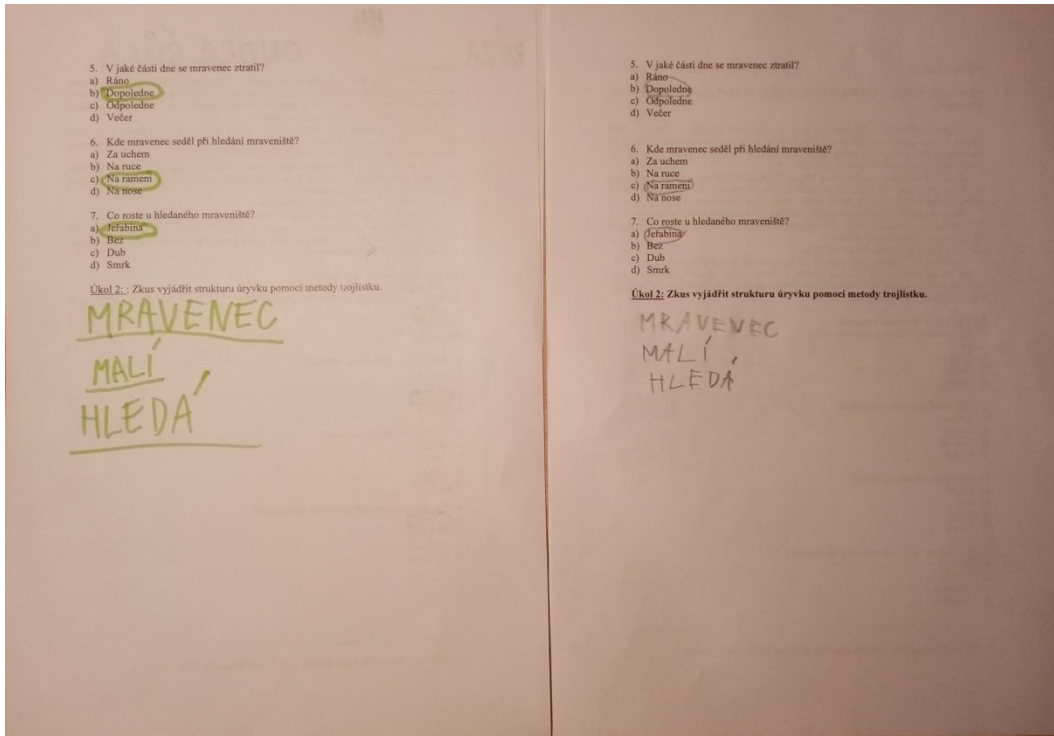
Pracovní list *Poklad starého brouka* (přední strana)

Pracovní list *Poklad starého brouka* (zadní strana)

Pracovní list *Poklad starého brouka* (přední strana)

Pracovní list *Poklad starého brouka* (zadní strana)

Obrázky kamarádů

- c) *Nemocná Jitka ležela v posteli. Jednoho dne uviděla za postelí, ve škvíře malou zelenou nitku.*
- h) *Byla to kytka, která rostla. Jitka se na ni dívala. Kytka napřed vystrčila dva lístky. Rostla dál a dál až měla lístků šest.³*
- b) *Jitce bylo líto, že nevidí z okna. Kytka nastavila svůj lístek, který fungoval jako zrcátko. Jitka list natáčela tak, aby viděla na ulici.*
- e) *Jitka sklopila zrcátko na sebe a viděla, že je neučesaná, ale hřeben měla na stole. Kytka rostla tak moc, že už byla skoro u stropu a tak byla dost velká na to, aby se ohmula a Jitce hřeben podala. Když se Jitka učesala, nebyla pořád spokojená.*
- a) *Na ulici viděla vše, co se na ní děje. Paní, která šla s malým pejskem, cvičícího černocho v pruhovaném tričku, popelářské auto a listí opadávající ze stromu.*
- f) *Kytka rostla a kvetla. Měla nové červené kvítky. Jitka si je utrhla a dala si je za uši. Kytka podala Jitce knížku a obracela stránky. Jeden list si nechala ulomit. Jitka do něj vystříhla dírky a dívala se skrz něj po pokoji.*
- d) *Listy Jitce kolem tváře dělaly vítr a šustily. Když byla Jitka smutná, otřely jí slzy. Večer ji pohladily, aby se jí lépe spalo. Červené květy voněly, ale brzy začaly opadávat. Kytka začala zrát a místo květů se objevily lusky.*
- g) *Jitka si lusky utrhla a kuličky z nich začala jíst. Byly sladké jako jahody. Když Jitka snědla poslední, vystrčila nohy z postele a utíkala uzdravená za maminkou. Kytka už zůstala na zdi jenom namalovaná.*

Složený pracovní list *Jitka a kytka*

PŘÍLOHA V.

Od: Šárka Málková
Komu: Olga Černá
dne: 19. 10. 2021

1. Kde jste se narodila?
V Praze-Podolí.
2. Jaká byla Vaše náplň práce v laboratoři zemědělské stanice?
Počítání HTS (hmotnost tisíce semen) a ověřování klíčivosti travního osiva, tkáňové kultury, ověřování možnosti vlivu endofytní houby *Acremonium coenophialum* na výnos trav.
3. Po jakém studiu střední školy jste pokračovala na Vysokou školu?
Gymnázium Říčany.
4. Čemu se ráda věnujete ve volném čase kromě psaní knížek?
Procházky v lese, zahrada, čtení, zajímavosti z místní historie.
5. Jaké je Vaše náplň práce v klášteře, pokud je to stále Vaše aktuální zaměstnání?
V klášteře jsem pracovala dva roky (2015-16) jako hlavní průvodkyně. Vedle provádění návštěvníků jsem měla na starosti propagaci a organizaci prohlídek (přijímání objednávek, rozpis služeb pro brigádníky) a dalších akcí (výstavy, koncerty, besedy), klášterní obchůdek, administraci projektů, úklid prohlídkového okruhu a výpomoc v klášterní kuchyni. Od roku 2017 pracuji v Městské knihovně Tábor, do letošního května jako knihovnice, od května jako zastupující ředitelka (dosavadní ředitelka, je na mateřské dovolené).
6. Co Vás inspirovalo k psaní knížek?
Myslím, že psaní je pro mě způsob, jak aspoň trochu porozumět světu i sobě. Vydávat knížky jsem neplánovala, ale když vycházejí a někdo je čte, jsem ráda.
7. Proč je Vaší cílovou skupinou právě dětský čtenář?
Text první knížky pro děti (Kouzelná baterka) jsem psala pro výtvarnici a absolventku ateliéru animace na UMPRUM Michaelu Kukovičovou, která potřebovala text k večerníčkům. Večerníčky nikdy nevznikly, ale díky Kouzelné baterce jsem se seznámila s nakladatelstvím Baobab, které se zaměřuje na knihy pro děti, a které vydalo i další moje knížky. Baví mě psát i pro dospělé, ale nezkoušela jsem svoje texty, až na výjimky, vydat tiskem. Dají se najít např. na blogu Respektu, kam jsem psala v letech 2007-14.
8. Pořádáte stále programy a besedy pro děti a dospělé? Pořádáte také autorské čtení?
Pokud mě na besedu nebo čtení někdo pozve a dovolí mi moje ostatní povinnosti, ráda přijedu.

9. Pracujete aktuálně na nějaké další knize?

Mám rozepsaný soubor povídek, ale obávám se, že dokončit ho, pokud vůbec, zvládnou až v důchodu.

ABSTRAKT

MÁLKOVÁ, Š. *Vybraná tvorba Olgy Černé ve volnočasové výchově ke čtenářství*. České Budějovice, 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Vedoucí práce H. Zbudilová.

Klíčová slova: Olga Černá, literární výchova, čtenářská gramotnost, děti předškolního věku, děti mladšího školního věku, pracovní listy

Práce se zabývá využitím vybraných děl současné české autorky Olgy Černé ve volnočasové výchově ke čtenářství. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části je představen životopis kmenové autorky nakladatelství Baobab Olgy Černé a její literární tvorba. Dále je popsán autorčin preferovaný literární žánr, cílová skupina a vybrané metody práce s textem, které jsou využity v praktické části. V ní se též nachází pracovní listy s ukázkami úryvků vybraných děl autorky, jejich ověření v praxi a reflexe.

ABSTRACT

Selected Works of Olga Černá in Leisure Education for Reading

Key words: Olga Černá, literary education, reading literacy, preschool children, younger school children, worksheets

The thesis deals with the use of selected works of the contemporary Czech author Olga Černá in leisure education for reading. The work contains theoretical and practical part. The theoretical part presents the biography of the main author of the Baobab publishing house, Olga Černá and her literary work. The author's preferred literary genre, target group and selected methods of working with text, which are used in the practical part, are also described. The second part also contains worksheets with examples of excerpts from selected works by the author, their verification in practice and reflection.